

V4 – Україна: на Волині обговорили співпрацю

V4 – Ukraina: na Wołyniu rozmawiano o współpracy

сторінка 2

Центр східноєвропейських студій відзначає 30-річчя

Studium Europy Wschodniej obchodzi 30-lecie

сторінка 4

Доля війта Дубенської гміни та його родини

Losy wójta gminy Dubno i jego rodziny

сторінка 6

Повернення Філіповича. Розмова з Юстиною Соболевською

Powrót Filipowicza. Rozmowa z Justyną Sobolewską

сторінка 10

Конкурс для громад

Konkurs dla hromad

сторінка 12

W Łucku otwarto wystawę o Konstytucji 3 Maja

У Луцьку відкрили виставку про Конституцію 3 травня

16 czerwca Konsul Generalny RP w Łucku Sławomir Misiak otworzył plenerową wystawę «Konstytucja 3 Maja. Historia i tradycje» poświęconą 230. rocznicy uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej – pierwszej w Europie i drugiej na świecie.

Plansze wystawowe zainstalowane na dziedzińcu dyrekcji Państwowego Rezerwatu Historycznego «Stary Łuck» przy ul. Drahomanowa 23 w pobliżu katedry Świętych Apostołów Piotra i Pawła opowiadają o głównych założeniach Konstytucji Majowej, osobach zaangażowanych w jej powstanie, jej konsekwencjach oraz zainicjowanych przez nią procesach historycznych i politycznych.

Podkreślając, że dziedzictwo I RP jest wspólne dla Polski i Ukrainy, Konsul Generalny RP w Łucku odczytał list od wicemarszałek Sejmu RP Małgorzaty Gosiewskiej.

«Oprócz różnych praktycznych wymiarów współpracy regionalnej między naszymi państwami, należy zadbać również o wymiar wspólnej pamięci historycznej. Pamiętamy, że ta przestrzeń może silnie dzielić, ale może też integrować narody. Tym, co

szczególnie ważne dla mnie jako dla parlamentarzysty, jest fakt, że Konstytucja stanowi widomy znak długich i rodzimych tradycji wolnościowych w naszych krajach» – napisała Małgorzata Gosiewska.

Historię Konstytucji 3 Maja oraz jej powiązania z Wołyniem przedstawił Oleh Razyhrajew, docent Katedry Historii Powszechnej i Filozofii na Wołyńskim Uniwersytecie Narodowym im. Łesi Ukrainki. Jednym z jej inspirowanych i głównym autorem 11 artykułów był Hugo Kołłątaj, pochodzący z Dederkał Wielkich na Wołyniu (obecnie wieś w rejonie krzemienieckim na Tarnopolszczyźnie). Kołłątaj był także jednym z założycieli Liceum Krzemienieckiego, na bazie którego powstał później Uniwersytet św. Włodzimierza w Kijowie.

Biskup Witalij Skomarowski, opowiadając o powiąza-

Generałny konsuł Republiki Poljska w Łucku Sławomir Misiak 16 czerwca odkrył plenerną wystawę «Konstytucja 3 Maja. Historia i tradycje», przyruchoną 230-ty rocznicy uchwalenia Konstytucji Rzecypospolitej, pierwszej w Europie i drugiej u świecie.

Стенди, встановлені у дворику адміністрації Державного історико-культурного заповідника «Старий Луцьк» на вулиці Драгоманова, 23 біля кафедрального собору Святих Апостолів Петра і Павла, розповідають про основні положення польської Травневої Конституції, осіб, задіяних у її створенні, її наслідки, започатковані нею історичні та політичні процеси.

Наголошуючи на спільності спадщини Речі Посполитої для Польщі та України, Генеральний консул РП у Луцьку зачитав листа від віцемаршалка Сейму РП Маґожати Госевської.

«Окрім різних практичних аспектів регіональної співпраці між нашими державами, потрібно подбати також про аспект спільної історичної пам'яті. Пам'ятаймо, що цей

простір може сильно розділяти, але може теж інтегрувати народи. Тим, що особливо важливо для мене як парламентаря, є факт, що Конституція є видимим знаком тривалих і глибоко питомих традицій свободи в наших країнах», – написала Маґожата Госевська.

Історію створення Конституції 3 травня присутнім представив історик Олег Разиграєв, доцент кафедри всесвітньої історії та філософії Волинського національного університету імені Лесі Українки. Він розповів про її зв'язки з Волиню. Так, одним із її ідейних натхненників та головних авторів 11 статей цього документа був волинянин Гуго Коллонтай, уродженець Великих Дедеркал (тепер село Кременецького району на Тернопільщині). Коллонтай був теж одним із творців Кременецького лицю, на

Rozmowa o współpracy wyszehradzkiej

Розмова про вишеградську співпрацю

30-lecie Grupy Wyszehradzkiej, formaty wielostronnego współdziałania regionalnego oraz współpraca państw V4 z Ukrainą stały się tematami zorganizowanej w Łucku dyskusji, w której wzięli udział naukowcy z Polski i Ukrainy oraz polscy i czescy dyplomaci.

11 czerwca na Wydziale Historii, Politologii i Bezpieczeństwa Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa «Uwarunkowania i perspektywy współpracy Ukrainy z państwami Grupy Wyszehradzkiej» zorganizowana przez WUN im. Łesi Ukrainki we współpracy z Konsulatem Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Łucku oraz Ośrodkiem Studiów Wschodnich im. Marka Karpią.

«Uważam Łuck za dobre miejsce do rozmowy. Po pierwsze z racji doświadczeń historycznych, również i bardzo bolesnych, ale przede wszystkim z racji pozytywnego doświadczenia współpracy sąsiedzkiej i bliskości granic» – powiedział podczas inauguracji konferencji dr Adam Eberhardt, dyrektor Ośrodka Studiów Wschodnich.

Swoją referat o nowych strukturach współpracy regionalnej, w tym o Trójkącie Lubelskim i Trójmorzu, oraz udziale w nich Ukrainy zaczął od relacji polsko-ukraińskich w zakresie rozwoju infrastruktury granicznej, energetyki, handlu, gospodarki i inwestycji. Podkreślił także wagę społecznego wymiaru współpracy pomiędzy dwoma państwami wynikającego z licznych przyjazdów do Polski obywateli Ukrainy.

Dyrektor OSW podkreślił, że Polska zawsze wspierała Ukrainę w zakresie integralności terytorialnej, w związku z czym planuje zaangażować się także w powstającą Platformę Krymską, której uczestnicy będą rozmawiać o koordynacji działań społeczności międzynarodowej związanych ze wsparciem integralności terytorialnej Ukrainy. Analizując współpracę na poziomie regionalnym dr Adam Eberhardt przypomniał o formatach V4+, wypracowanych przez Grupę Wyszehradzką, pozwalających na rozwój współpracy z sąsiednimi państwami.

«Wyszehrad to sposób uzgadniania stanowisk na forum Unii Europejskiej, to narzędzie wzmacniania głosu Europy Środkowej i pewnego lobbingu na poziomie unijnym. Myślę, że współpraca wyszehradzka po 2014 r. zrobiła bardzo dużo dobrego, jeżeli chodzi o promowanie w Europie Środkowo-Wschodniej oraz w całej UE pewnego postrzegania wydarzeń na Ukrainie i wspierania ukraińskich ambicji» – zaznaczył dr Adam Eberhardt.

Takie formaty współpracy w Europie Środkowo-Wschodniej, jak Trójmorze czy Bukaresztańska Dziewiątka, zdaniem naukowca również dotyczą Ukrainy: «Nawet jak Ukrainy nie ma w tych formatach, bo one mają charakter stricte unijny, to jest ona ich beneficjentem albo poprzez programy promieniujące na sąsiadów, albo poprzez lobby i wzmacnianie wrażliwości innych państw UE na sprawy ważne dla Ukrainy».

O rosyjskim wpływie hybrydowym, aktualnym dla całej Europy Środkowo-Wschodniej, mówił w trakcie konferencji dyrektor Instytutu Światowej Polityki dr Jewhen Mahda. Zdaniem eksperta przeciwdziałać temu wpływowi mogą reformy na Ukrainie, współpraca z Grupą Wyszehradzką wg formuły 4+1, rozwój myślenia krytycznego u mieszkańców regionu oraz formowanie wspólnej narracji środkowo-europejskiej.

W trakcie dyskusji padło pytanie o zdanie Jewhena Mahdy na temat, jaka ma być odpowiedź Ukrainy na rosyjskie prowokacje, których celem jest zaognienie konfliktów międzynarodowościowych. «Każde publiczne oddanie holdu ofiarom Tragedii Wołyńskiej lub innych tragicznych wydarzeń w historii przez stronę ukraińską i polską jest wystarczająco mocną odpowiedzią. To, co robi wicemarszałek Sejmu Małgorzata Gosiewska również jest potężną odpowiedzią z polskiej strony. Trójkąt Lubelski to też odpowiedź» – zaznaczył ekspert.

Podkreślił również, że należy informować o życiu na terenach przygranicznych, pracować z młodzieżą, tworzyć wspólną matrycę problemów, żeby reagować na najbardziej niebezpieczne wyzwania, oraz przekształcić Litewsko-Polsko-Ukraińską Brygadę w jednostkę wojskową biorącą udział w akcji.

Kwestia ukraińsko-polsko-litewskiej współpracy wojskowej została poruszona również przez dr. Oleha Sanżarewskiego z Narodowego Uniwersytetu «Akademia Ostrogska» w referacie o bezpieczeństwie regionalnym w Europie Środkowo-Wschodniej.

Mówiąc o początkach ukraińsko-polskiej jednostki wojskowej, przygotowania do założenia której trwały w latach 90., badacz podkreślił niewspółmierność zadań stawianych przez obydwie strony na etapie początkowym: «Jeśli porównać dwa robocze dokumenty z 1996 r., to polski mówi o tym, że należy stworzyć jednostkę wojskową, która pozwoli na wspólne ćwiczenia i wymianę doświadczeń, a ukraińska strona określiła to tak, że byłoby nieźle na bazie Przykarpackiego oraz Krakowskiego Okręgu Wojskowego utworzyć takie jednostki wojskowe, które poświęcałyby więcej uwagi zawodom sportowym i wymianom kulturowym».

Długotrwałe negocjacje zakończyły się jednak stworzeniem pod koniec 1997 r. Polsko-Ukraińskiego Batalionu Sił Pokojowych, który niedługo później wzięły udział w misji kosowskiej. Następnie współpraca została rozszerzona do Litewsko-Polsko-Ukraińskiej Brygady. «Jest to jednostka pozwalająca na wymianę doświadczeń, ćwiczenia, ale bez wystarczającej praktyki» – wyraził swoje zdanie Oleh Sanżarewski.

30-riččja Wišegradської групи, формати багатосторонньої регіональної співпраці та співробітництва держав V4 з Україною стали основними темами організованої в Луцьку конференції, в якій взяли участь науковці з Польщі та України, а також польські й чеські дипломати.

11 червня на факультеті історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки пройшла міжнародна наукова конференція «Становлення та розвиток співробітництва України з країнами Вишеградської групи». Її організував ВНУ імені Лесі Українки у співпраці з Генеральним консульством Республіки Польща в Луцьку та Центром східних студій у Варшаві.

«Я вважаю, що Луцьк – це добре місце для розмови. По-перше, з огляду на історичний досвід, зокрема й болісний, але передусім через позитивний досвід добросусідської співпраці та близькість кордонів», – сказав під час відкриття форуму Адам Еберхардт, директор Центру східних студій.

Свою доповідь про нові структури регіональної співпраці, зокрема Люблінський трикутник і Тримор'я, та участь у них України він почав із польсько-українських відносин у сфері розвитку прикордонної інфраструктури, енергетики, торгівлі, економіки та інвестицій. Підкреслив важливість суспільного виміру співпраці між двома країнами, пов'язаного з численними приїздами громадян України до Польщі.

Директор Центру східних студій наголосив, що Польща завжди підтримує інтегральну цілісність України, з огляду на що планує долучитися до Кримської платформи, учасники якої розмовлятимуть про координування дій міжнародної спільноти щодо підтримки інтегральної цілісності України.

Аналізуючи співпрацю на регіональному рівні, Адам Еберхардт нагадав про формати V4+, опрацьовані Вишеградською групою, які дозволяють розвивати співпрацю із сусідніми державами.

«Вишеград – це можливість виробити спільну позицію перед зустрічами на рівні Євросоюзу, це інструмент для посилення голосу Центральної Європи й певного лобювання на рівні ЄС. Думаю, що вишеградська співпраця після 2014 р. зробила багато чого доброго, якщо йдеться про промоцію в Центрально-Східній Європі та в цілому ЄС певного бачення подій в Україні й підтримки українських амбіцій», – зазначив Адам Еберхардт.

Такі формати співпраці в Центрально-Східній Європі, як Тримор'я чи Бухарестська дев'ятка, на думку науковця, також стосуються України: «Навіть якщо України немає в цих форматах, бо вони об'єднують тільки країни ЄС, то вона є їхнім бенефіціаром або за посередництвом програм для сусідів, або за посередництвом лобювання і зміцнення зацікавлення інших держав Євросоюзу важливими для України справами».

Про російський гібридний вплив, актуальний для всіх країн Центрально-Східної Європи, під час заходу говорив директор Інституту світової політики Євген Магда. На думку експерта, протидіяти йому допоможуть реформи в Україні, її співпраця з Вишеградською четвіркою за формулою 4+1, формування критичного мислення в мешканців регіону та спільного центрально-європейського нарративу.

Під час дискусії прозвучало запитання про думку Євгена Магди щодо відповідей, які Україна повинна давати на російські провокації, спрямовані на загострення міжнародних конфліктів. «Кожне публічне вшанування польською та українською сторонами пам'яті жертв і Волинської трагедії, і будь-яких інших трагічних сторінок історії – це достатньо потужна відповідь. Те, що робить віцемаршалок польського Сейму Малгожата Госевська, – теж потужна відповідь із польського боку. Створення Люблінського трикутника – також відповідь», – зазначив експерт.

Він наголосив на потребі інформування про життя прикордонних регіонів, роботи з молоддю, створення спільної матриці проблем задля відповіді на найнебезпечніші виклики та перетворення Литовсько-польсько-української бригади зі штабного на реальний військовий підрозділ.

Питання українсько-польсько-литовської співпраці у військовій сфері порушив Олег Санжаревський із Національного університету «Острозька академія» в доповіді про регіональну безпеку в Центрально-Східній Європі.

Говорячи про витоки українсько-польської військової частини, підготовка до створення якої велася ще в середині 90-х рр., дослідник відзначив певний дисбаланс у завданнях, які ставили перед собою обидві сторони на початковому етапі: «Якщо співставити два робочі документи за 1996 р., то польський говорить про те, що треба створити військову одиницю, яка даватиме можливість для спільного навчання й обміну досвідом, а українська сторона сформувала завдання, що було би непогано на базі Прикарпатського та Краківського воєнних округів сформувати такі військові частини, які приділяли би більшу увагу спортивним змаганням і культурним обмінам».

Тривалі переговори завершилися все ж створенням наприкінці 1997 р. Українсько-польського миротворчого батальйону. Уже невдовзі він узяв участь у миротворчій місії в Косово. Згодом співпрацю розширили до Литовсько-польсько-української бригади. «Це по-

O genezie V4 mówili dr Dariusz Dąbrowski z Instytutu Pamięi Narodowej we Wrocławiu oraz wicedyrektor Ośrodka Studiów Wschodnich Mateusz Gniazdowski.

Dariusz Dąbrowski przedstawił tło historyczne zaczynając od I wojny światowej, kiedy Europa Środkowa jako byt polityczny praktycznie nie istniała, poprzez okres międzywojnia, II wojny światowej, zrywów w państwach bloku wschodniego w latach 1956 i 1968 oraz tworzenia opozycji.

Mateusz Gniazdowski podkreślił, że duch Grupy Wyszehradzkiej wywodzi się ze współpracy opozycjonistów z tych państw w latach 80.: «Nowe elity w Polsce miały wypracowane przekonanie, że trzeba zmierzać na Zachód, współpracować w Europie Środkowej oraz ze wschodnimi sąsiadami, którzy będą wybijać się na niepodległość po rozpadzie Związku Sowieckiego. Ten kompas geopolityczny w polskich kontrolitach, które po 1989 r. przejęły władzę, był mocno zakorzeniony. Tam nie było miejsca na rewizjonizm i resentymenty. Wyszehrad stał się najważniejszą platformą współpracy regionalnej dla Polski. To był sukces młodej polskiej dyplomacji» – podkreślił.

Mówiąc o doświadczeniach współpracy państw Grupy Wyszehradzkiej z sąsiadami w formacie V4+ zaznaczył: «Początkowo o Wschodzie dużo nie rozmawiano, tylko o rosyjskich wojskach, które trzeba było z Europy Środkowej wycofać. Koordynacja tej współpracy była naszym zadaniem. O państwach, takich jak Ukraina, którą rządy polskie zawsze traktowały pierwszoplanowo, mówiono mniej».

Do wspólnej refleksji nad tym, co dalej ze Wschodem, państwa Grupy Wyszehradzkiej skłoniła perspektywa rozszerzenia UE i NATO. Kolejnym impulsem do zbliżenia stanowisk V4 z Ukrainą była Pomarańczowa Rewolucja. «Wyszehrad był mocno zainteresowany procesami demokratyzacyjnymi i prozachodnią orientacją Ukrainy. Zaczęto wspierać także długoterminową perspektywę członkostwa Ukrainy w UE» – powiedział Mateusz Gniazdowski.

Jego zdaniem bardzo ważne było to, że rozmowa o współpracy wyszehradzkiej miała miejsce na Wołyniu będącym małą Europą Środkową: «Mamy tutaj tradycje wielokulturowe, ale również przykład trudnej historii XX wieku. Wołyń może być takim miejscem, gdzie refleksja o XX wieku będzie skierowana w przyszłość».

W obradach konferencji uczestniczyli Konsul Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Łucku Sławomir Misiak oraz Konsul Generalny Republiki Czeskiej we Lwowie Pavel Pešek, którzy w tym dniu wzięli także udział w otwarciu Konsulatu Honorowego Republiki Litewskiej w Łucku.

Pavel Pešek podczas konferencji zaprezentował priorytety Czech w zakresie współpracy wyszehradzkiej, które polegają przede wszystkim na pokonaniu rzeczywistych i domniemyanych różnic wewnątrz Unii Europejskiej, kształtowaniu wspólnych stanowisk V4 z innymi państwami UE, przede wszystkim z Niemcami i Austrią, oraz wzmocnieniu swojego potencjału we wspólnocie.

Dzisiaj, jak powiedział dyplomata, dla Czech są ważne: powrót na szczyt wzrostu po pandemii, polityka energetyczna, digitalizacja, badania, rozwój i innowacje, edukacja oraz opanowanie umiejętności niezbędnych w przyszłości, relacje międzyludzkie i kultura, bezpieczeństwo wewnętrzne, a także wznowienie sprawnego funkcjonowania Strefy Schengen.

«Chcemy zacieśnić współpracę w zakresie wspólnej polityki zewnętrzej oraz polityki bezpieczeństwa, skupić się na obronie, wzmocnić relacje transatlantyc-

kie oraz współdziałanie pomiędzy państwami V4 i Partnerstwa Wschodniego, które obok Bałkanów Zachodnich jest dla nas regionem priorytetowym. Ważne jest dla nas również funkcjonowanie Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego, którego jednym z największych beneficjentów spośród wszystkich państw Partnerstwa Wschodniego od dawna jest Ukraina. Chciałbym przypomnieć, że Ambasada Republiki Czeskiej jest placówką kontaktową Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego na Ukrainie i odpowiada za koordynację działalności innych ambasad państw V4 w zakresie funkcjonowania Funduszu w tym państwie» – zaznaczył Konsul Generalny Republiki Czeskiej we Lwowie.

Według Pavla Peška w ramach programu «V4 East Solidarity Programme», mającego na celu zwiększenie możliwości placówek medycznych, w 2020 r. wydano 125 tys. euro na sprzęt medyczny dla kilku szpitali w obwodzie czerniowieckim oraz ługańskim. Rozmiar drugiej transzy, przeznaczonej na obwód ługański, wynosił 80 tys. euro i został zrealizowany przy wsparciu finansowym Republiki Korei.

Poza tym Ambasada Republiki Czeskiej ściśle współpracuje z Międzynarodowym Funduszem Wyszehradzkim, wyrażając swoją opinię o wnioskach projektowych, informując o działalności Funduszu lub pomagając mu w nawiązywaniu kontaktów z miejscowymi podmiotami.

W czasie pandemii szczególnie aktualny wydał się referat dr. Wasyla Buslenki z WUN im. Łesi Ukrainki, poświęcony jej wpływowi na procesy demokratyczne w państwach Grupy Wyszehradzkiej. Zgromadzeni wysłuchali także wystąpienia o współpracy międzynarodowej WUN im. Łesi Ukrainki, zainteresowaniu ze strony ukraińskich badaczy tematem Grupy Wyszehradzkiej oraz jej współpracy z Ukrainą, a także o polsko-ukraińskim między państwowym partnerstwie strategicznym w zakresie edukacji i nauki.

W ramach konferencji odbyły się także prezentacje pracy zbiorowej «Uwarunkowania i perspektywy współpracy Ukrainy z państwami Grupy Wyszehradzkiej», monografii Wasyla Buslenki «Relacje władz i opozycji w państwach Grupy Wyszehradzkiej» oraz Ludmyły Strilczuk i Julii Pasicznuk «Prezydencki wymiar współczesnych relacji polsko-ukraińskich».

Z okazji 30-lecia Grupy Wyszehradzkiej 11 czerwca Konsul Generalny RP w Łucku Sławomir Misiak otworzył przy budynku Wydziału Historii, Politologii i Bezpieczeństwa plenerową wystawę «30 lat współpracy wyszehradzkiej 1991–2021» (w tym tygodniu jest eksponowana przed budynkiem głównym tej uczelni), a dzień wcześniej w Łuckiej Szkole Muzycznej nr 1 odbył się koncert, podczas którego zabrzmiały utwory kompozytorów urodzonych w krajach Wyszehradzkiej Czwórki.

Natalia DENYSIUK
Fot. Anatol OLICh

kowa struktura z możliwością obmiu dumkami, nawczania, ale bez dostatejnej praktyki», – висловив свою думку Олег Санжаревський.

Про генезу V4 говорили Даріуш Домбровський з Інституту національної пам'яті у Вроцлаві та заступник директора Центру східних студій у Варшаві Матеуш Гняздowski.

Даріуш Домбровський представив історичне тло, починаючи з Першої світової війни, коли Центральна Європа як політичне утворення фактично не існувала, міжвоєнного періоду, Другої світової війни, суспільних протестів у країнах соціалістичного блоку в 1956 і 1968 рр., завершуючи створенням опозиції.

Матеуш Гняздowski зробив акцент на тому, що дух Вишеградської групи має своє коріння, зокрема, у співпраці діячів опозиції із цих країн у 80-х рр.: «Нова еліта в Польщі була переконана, що треба орієнтуватися на Захід, співпрацювати в Центральній Європі та зі східними сусідами, які будуть прагнути незалежності після розпаду Радянського Союзу. Цей геополітичний компас мав міцне коріння в новій польській еліті, яка після 1989 р. прийшла до влади. Там не було місця на ревізіонізм чи ресентименти. Вишеград став найважливішою платформою регіональної співпраці для Польщі. Це був успіх молодіжної польської дипломатії», – підкреслив він.

Представляючи досвід співпраці країн Вишеградської групи із сусідами у форматі V4+, він зазначив: «Спочатку про Схід не розмовляли багато, тільки про російські війська, які потрібно було вивести із Центральної Європи. Нашим завданням була координація цієї співпраці. Про держави, як-от Україна, яку польська влада завжди ставила на перше місце у співпраці, говорили менше».

До спільної рефлексії над тим, що робити далі зі Сходом, держави Вишеградської групи схилила перспектива розширення ЄС і НАТО. Наступним імпульсом до зближення позицій V4 з Україною була Помаранчева революція. «Вишеград був дуже зацікавлений демократичними процесами і прозахідною орієнтацією України. Тоді почали підтримувати довгострокову перспективу членства України в ЄС», – сказав Матеуш Гняздowski.

На його думку, дуже важливим було те, що розмова про вишеградську співпрацю відбулася на Волині, «яка є маюлю Центральною Європою»: «Тут є багатокультурні традиції, а також приклад складної історії XX ст. Волинь може бути таким місцем, де рефлексія про XX ст. будуть скеровані в майбутнє».

У секційних засіданнях конференції брали участь Генеральний консул Республіки Польща в Луцьку Славомір Місяк та Генеральний консул Чеської Республіки у Львові Павел Пешек, які цього ж дня були присутні на відкритті Почесного консульства Литовської Республіки в Луцьку.

Павел Пешек під час конференції представив пріоритети Чехії щодо Вишеградської співпраці. Вони полягають передусім у подоланні реальних та

зовнішньої політики та політики безпеки, зосередитися на сфері оборони, зміцнити трансатлантичні відносини і співпрацю між країнами V4 та Східним партнерством, яке разом із Західними Балканами вважаємо пріоритетним регіоном. Також пріоритетна для нас діяльність Міжнародного Вишеградського фонду, найбільш значимим реципієнтом якого серед усіх країн Східного партнерства вже давно є Україна. Хотів би нагадати, що Посольство Чеської Республіки – це контактне посольство Міжнародного Вишеградського фонду в Україні, яке відповідає за координацію діяльності посольств країн V4 щодо функціонування фонду на території України», – зазначив Генеральний консул Чеської Республіки у Львові.

За словами Павла Пешека, в рамках «V4 East Solidarity Programme», спрямованої на збільшення спроможності медичних закладів, у 2020 р. було витрачено 125 тис. євро на медичне обладнання для кількох лікарень у Чернівецькій та Луганській областях. Другий транш, орієнтований на Луганську область, становив 80 тис. євро і був реалізований за фінансової підтримки Республіки Корея.

Окрім того, Посольство Чеської Республіки тісно співпрацює з Міжнародним Вишеградським фондом, надаючи коментарі щодо проектних пропозицій, інформуючи про діяльність фонду або допомагаючи йому у спілкуванні з місцевими суб'єктами.

В умовах пандемії особливо актуальною була доповідь Василя Бусленка з ВНУ імені Лесі Українки, яку він присвятив її впливу на демократичні процеси в країнах Вишеградської групи. Присутні заслухали доповіді про міжнародні зв'язки ВНУ імені Лесі Українки, вивчення українськими дослідниками Вишеградської групи та її співпраці з Україною, а також про польсько-українське міждержавне стратегічне партнерство в галузі освіти й науки.

У рамках конференції відбулися презентації колективної монографії «Становлення та розвиток співробітництва України з країнами Вишеградської групи», монографії Василя Бусленка «Взаємовідносини влади та опозиції в державах Вишеградської групи», Людмили Стрільчук і Юлії Пасичник «Президентський вимір сучасних польсько-українських відносин».

Із нагоди 30-річчя заснування Вишеградської групи 11 червня Генеральний консул РП у Луцьку Славомір Місяк відкрив біля факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ імені Лесі Українки виставку «30 років Вишеградської співпраці 1991–2021 рр.» (на цьому тижні її експонують біля головного корпусу ВНУ), а днем раніше в Луцькій музичній школі № 1 пройшов концерт, на якому прозвучали твори композиторів, що народилися в країнах-учасниках Вишеградської четвірки.

Наталія ДЕНИСЮК
Фото: Анатолій ОЛИХ

Інформація воłyńska Волинська інформація

Воłyń dołączył do IV Ogólnoukraińskiego Wyścigu Kolarskiego z udziałem osób niewidomych «Widzę! Mogę! Pomogę!». Uczestnicy pokonali na rowerach tandemowych (w parze – osoba widząca i niewidoma) trasę Łuck – Szack.

*****

Волинь долучилася до IV Всеукраїнського велопробігу за участю незрячих людей «Бачу! Могу! Допомогу!» Учасники на велосипедах-тандемах (у парі – зряча та незряча людини) проїхали за маршрутом Луцьк – Шацьк.

*****

11 czerwca w Łucku przy ul. Słowackiego 12 otwarto Konsulat Honorowy Republiki Litewskiej. Konsulem Honorowym Litwy w obwodzie wołyńskim jest przedsiębiorca, były deputowany Rady Najwyższej Ukrainy, Serhij Martyniak.

*****

11 czerwca w Łucku na ulicy Słowackiego, 12 zapracowało Почесне консульство Литовської Республіки. Почесним консулом Литви у Волинській області є підприємець, екснардеп Сергій Мартиняк.

*****

W Łucku zostanie udostępniony pokój kryzysowy, w którym tymczasowo będą mogły przebywać ofiary przemocy domowej.

*****

У Луцьку відкриють кризову кімнату, де тимчасово зможуть перебувати жертви домашнього насильства.

*****

22-letni mieszkaniec Wołyńia Oлександр Waszczuk pokonał na wózku 100 km ultramaratonu na Truchanowej Wyspie w Kijowie.

*****

22-річний волинянин Олександр Вашук на візку подолав 100 км ультрамарафону на Трухановому острові в Києві.

*****

Kowelski stadion «Lokomotyw» zostanie wyremontowany za 20 mln hrywn. Pieniądze będą pochodziły z budżetu państwa.

*****

Ковельський стадіон «Локомотив» відремонтують за 20 млн грн. Кошти виділять із держбюджету.

*****

Od początku 2021 r. na Wołyńiu zarejestrowano małżeństwa 13 nieletnich osób.

*****

Із початку 2021 р. на Волині зареєстрували шлюб 13 неповнолітніх.

Jan Malicki: «Studium Europy Wschodniej jest tygłem międzynarodowym»

Ян Маліцький: «Центр східноєвропейських студій – це міжнародний осередок»

Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego obchodzi 30-lecie powstania, w związku z czym rok 2021 został ogłoszony Rokiem SEW. W ciągu tych 30 lat, a jak na jednostkę uniwersytecką jest to dość dużo, Studium przeszło różne etapy rozwoju, przyjmując setki młodych naukowców z Ukrainy, Białorusi i innych państw Europy Wschodniej, a także z Bałkanów, Kaukazu i Azji Środkowej.

Miniony rok zmienił nieco przebieg i format planów Studium Europy Wschodniej, ale nie miało to katastrofalnego wpływu na działalność tej jednostki UW. O tym, jak ważna jest umiejętność zaakceptowania zmian i nieoczekiwanych wyzwań współczesności, o działalności Studium, nowych projektach, o Wschodniej Szkole Letniej, która ruszy w Warszawie już 1 lipca i potrwa trzy tygodnie, o problemach i wyzwaniach współczesnej nauki, o relacjach i współpracy naukowej z Ukrainą rozmawiamy z Janem Malickim, dyrektorem Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, historykiem, profesorem honorowym Narodowego Uniwersytetu «Akademia Kijowsko-Mohylańska», doktorem honorowym Narodowego Uniwersytetu «Akademia Ostrogska».

– Panie Dyrektorze, czy mógłby Pan wskazać trzy główne filary rozwoju SEW w ciągu tych 30 lat? Ogólnie i w kontekście Ukrainy.

– Dziwna sprawa, 30 lat. Dla człowieka, jak się okazuje, jest to bardzo mało. Dla jednostki uniwersyteckiej jednak bardzo dużo. W formalnym i prawnym sensie SEW zostało założone 5 grudnia 1990 r. Wszystko zaczynało się na fali entuzjazmu. Na początku były w to zaangażowane dwie osoby, później trzy. Nie mieliśmy żadnego przydziału etatów. Zaczynaliśmy jako jednostka organizacyjno-badawcza, dawaliśmy otwarte wykłady, na które po prostu przychodzili ci, co chcieli. Był ze mną Andrzej Ananicz, dyplomata, polski wiceminister spraw zagranicznych, ambasador, oraz profesor Tadeusz Majda, wybitny turykolog, który dał nam gościnę w swoim małym gabinecie. Był mniejszy od stołu, przy którym teraz siedzimy. Więc to też pokazuje, jaką drogę Studium wykonało od początków w pokoju 114 na orientalistyce do obecnej sali recepcyjnej w Pałacu Potockich.

Natomiast dzisiaj, po 30 latach, Studium Europy Wschodniej ma 20 pracowników administracyjnych i 50 pracowników naukowych. Jest w skali małego instytutu czy dużego fakultetu. W roku 1998 utworzyliśmy nowy kierunek Studiów Wschodnich. Mieliśmy 17 studentów, 16 Polaków i jednego Litwina.

Drugi punkt przełomowy był w 2000 r. Polegał na tym, że państwo polskie przyznało SEW specjalny Program Stypendialny na Studia Wschodnie. Dzięki temu od 20 lat możemy dawać stypendia. Dziś Studia Wschodnie są chyba najbardziej międzynarodowym kierunkiem na UW. I trzeci przełomowy moment, to utworzenie Nagród imienia Lwa Sapiehy dla Białorusinów, imienia Iwana Wyhowskiego dla Ukraińców oraz imienia Tytusa Filipowicza dla badaczy z krajów kaukaskich.

Nie wolno również zapominać o Wschodniej Szkole Letniej dla młodych badaczy, która jest najstarszym projektem młodzieżowo-naukowym. W tym roku odbędzie się już XXXI WSL. Mamy 700 absolwentów. Organizujemy ją wreszcie w trybie stacjonarnym. Jest to bardzo ważne, ponieważ musimy wrócić do normalnego życia. Wykładowcy tęsknią za studentami i odwrotnie (*uśmiecha się* – aut.). Przyda się nam wszystkim odrobina żywego kontaktu oraz dobrej komunikacji zawodowej i zwykłej młodzieżowej.

– A dziś...

– Dziś SEW realizuje dużo różnych działań. Zadanie, które stawiałem sobie do lipca 2020 r. –

Центр східноєвропейських студій Варшавського університету святкує 30-річчя з дня заснування, тому 2021-й оголошено роком цієї інституції. Протягом цих 30 років, а як для університетського підрозділу це досить поважний вік, центр пройшов різні етапи розвитку, приймаючи сотні молодих дослідників з України, Білорусі та інших країн Східної Європи, а також із Балкан, Кавказу та Центральної Азії.

dobrze zarządzać tym, co jest, i nie wymyślać niczego nowego. I nagle przyszła rewolucja na Białorusi. Dużo Białorusinów, badaczy, wyrzucono z uczelni z przyczyn politycznych. Jak zaczęły się prześladowania po sfałszowanych wyborach, zrobiliśmy nabór specjalny dla tych ludzi i przyjęliśmy prawie 800 nowych osób na studia lub staże naukowe. Realizujemy w SEW Program im. Konstantego Kalinowskiego. Od 2006 r. do lipca 2020 r. przeszło przez niego 1008 osób.

Minuły rok decho zmienił przebieg podjętych planów Centrum s'chidnoeuropejskich studi' (dalej – Centrum SES), ale na jego działalność to nie mało katastrof'cignego wp'lywu. Pro to, jak wa'жливо wmi'ti reag'waty na zmiany i neo'cikuwane wyzwyki s'uchasno'sci, robotu centru, nowe projekty, S'chidnu l'itnu szko'u, jaka startuje u Warszawy 1 lipca i tr'wacymie pro'tygiem tro'ch ty'zni'w, problemy i wyzwyki s'uchasno'j nauki, wzajeminy ta naukowu s'p'wpraco' z Ukra'iniou rozmawiamy

z dyrektorem Centrum s'chidnoeuropejskich studi' Warszawskiego uniwersytetu, historykiem, poc'ceni'm profesorem Na'cjo'nalnego uniwersytetu «K'iewo-Mog'ili'nska akad'emia», poc'ceni'm doktorem Na'cjo'nalnego uniwersytetu «Ostrozka akad'emia» Janem Malickim.

– Panie dyrektorze, czy mogli b' Wy okre'sli'ty trzy g'ow'ne kierunki rozwoju Centrum SES pro'tygiem tych 30 rok'w? U' zagal'no'mu, a tak'oz u kontek'scie Ukra'ini.

– D'ivna sprawa, 30 rok'w! W'ia'wla'ється, dla ludziny to du'ze malo. Jednak dla uniwersyteckiego pi'drozdi'lu – to du'ze b'agato. Formal'no ta j'urid'cino Centrum s'chidnoeuropejskich studi' bu'w stworzony 5 grudnia 1990 r. U'se rozpocz'inalo'sy z cz'istego entuzjazmu. S'per'szu w c'ozymu bu'ly zad'iane dw'i osoby, z'godom – troje. U' nas nie bu'lo j'odnego s'tatowego rozpod'ilu, nie bu'lo stawok. Mi rozpocz'ali robotu jak organizac'ijno-dos'ledniczy pi'drozdi'el, prowadz'ili odk'ryte lek'c'ie, na jakie przychodz'ili w'si och'oc'i. Todi' z' m'no'u bu'ly dyplomata Andrzej Ananicz, zastupnik minist'ra zak'orodnonnych spraw RP, ta posol i profesor Tadeusz Majda, w'idomiy t'urkolog, jakiy przych'istiw nas u swo'emu niewielic'komu kab'inetu, m'enszomu, ni'z c'ey s'til, za jakim mi zaraz sid'imo. C'ey pokazuje, jaku drogu' pro'is'ow centrum wi'd poc'atku swo'e'j d'ial'no'sci w kab'inetu 114 na orientalistyce do zali w Pala'cu Potockich.

S'ьогодni, c'erez 30 rok'w, u Centrumi s'chidnoeuropejskich studi' e' 20 prac'own'c'ik'w adm'ini'strac'ij i 50 naukow'c'iw. C'ey w'ze r'iw'ень niewielic'kiego instytutu czy wielic'kiego fakultetu. U' 1998 r. mi odk'ryli nowy kierunek – S'chidni studi'. Todi' mi nabrali 17 student'w: 16 polacy'w i jedno'go litowca.

Drugi'j p'erełomny'j moment stawa'sy u 2000 r. W'in bu'w pow'язany'j z tym, c'zo d'er'zawa umo'zliw'ila nam realizac'ijno osobliw'oi s'typend'ijno'j pro'gramy – S'chidnych studi'. Z'aw'dyaki c'ozemu w'ze 20 rok'w posp'ily mi mo'zemo nadawaty s'typend'ie. S'ьогодni S'chidni studi' – c'ey najb'ol'sz mi'znarodny'j kierunek u Warszaw's'komu uniwersytecie. I t'ret'ij p'erełomny'j moment – c'ey zasnu'w'anie nag'rod im'ienia Lwa Sap'iegi dla bi'lorus'w, im'ienia Iwana W'igows'kiego dla ukrai'nc'iw ta im'ienia Tytusa Filipow'icza dla dos'lednic'w K'awkazu.

Ne mo'zno tak'oz zab'uwaty pro S'chidnu l'itnu szko'u dla m'olodych dos'lednic'w, jaka e' naszym najstarszym m'olod'z'im naukowim projek'tom. C'z'ogo roku w'id'b'ud'et'sy XXXI S'chidna l'it'nia szko'a. Za c'ey c'as i'j w'ypuskn'icami stali 700 os'ib. C'z'ogo roku szko'a nar'esz'ti w'id'b'ud'et'sy u s'tac'ionarnomu re'z'ime. C'ey du'ze wa'zliw'io, os'k'ol'ki nam pot'r'ebno pow'er'n'ut'sy do zw'yc'znego j'it'cia. Lek'tori s'um'uju' za studentami i naw'paki (*u'smiecha'et'sy*, – aw't.). Nam u'sim pot'r'ebno tro'chi j'iwogo s'p'iwku'w'ann'ia, i profes'ijno'go naukow'ego, i s'p'iwku'w'ann'ia m'olodi.

– A s'ьогодni?

– S'ьогодni Centrum s'chidnoeuropejskich studi' z'd'ij'snu'e' b'agato r'iznych w'id'w d'ial'no'sci. Z'aw'd'ann'ia, jak'e ja staw'iw przed sob'oiu do lipca 2020 r., – du'bre keruwaty tym, c'zo w'ze e', ta ne w'igad'uwaty nic'ogo nowego. A'z rap'tom u Bi'lorus'i stala'sy rewoluc'ija. Z' pol'it'c'nych prz'yczin du'ze b'agato bi'lorus'kich dos'lednic'w bu'ly w'yk'luc'zone z uniwersyte't'w. C'z'ojno rozpocz'ala'sy p'eres'led'uw'ann'ia pi's'la s'falsz'ifik'owanych

W związku z wydarzeniami na Białorusi założyliśmy jeszcze jedną placówkę – Studium Dyplomatyczne. Działa pod hasłem «Nowe kadry dla nowej Białorusi».

Sprawa widocznie jest bardzo ważna, bo w dniu otwarcia Studium Dyplomatycznego 20 grudnia 2020 r. był oficjalny protest Ambasady Białoruskiej skierowany do polskiego MSZ. To potwierdziło, że robimy coś ważnego.

– Mamy nową rzeczywistość: zmiana formatu komunikacji oraz nauczania, a także zmiana priorytetów. Pana zdaniem, jaki to wszystko ma wpływ na rozwój nauki, jak zmieniła się młodzież, badacze?

– COVID-19 przyniósł nam jedną dobrą rzecz: niesamowity postęp technik audiowizualnych. Kiedy rok temu zaczęła się w Polsce lockdown, pojawiły się konferencje on-line, wykłady on-line, i trzeba było się do tego przyzwyczajać. Pierwsza konferencja on-line, na Zoom, w której brałem udział, odbyła się 24 kwietnia 2020 r. Datę bardzo dokładnie pamiętam, ponieważ została poświęcona sojuszu Piłsudski-Petlura i 100. rocznicy podpisania tak zwanego Warszawskiego Dohoworu, czyli Umowy Warszawskiej. Konferencja została zorganizowana przez polsko-ukraińską komisję historyków założoną przez SEW i mnie wspólnie z Akademią Kijowsko-Mohylańska.

Skala możliwości technicznych, które mamy w tej chwili na uniwersytecie: Teams, Google Meet, profesjonalne platformy, które oferuje uniwersytet, jest tak niewiarygodna, że właściwie nawet w tej sytuacji człowiek gotów jest przyznać, iż COVID-19 przyniósł plusy. Na przykład to, że na konferencji mogę mieć uczestników z dowolnej części świata. To jest ten pozytywny, który zostanie chyba już na zawsze.

Planując wykłady na przyszły rok akademicki już wiem, że część zostawię on-line. Uniwersytet Warszawski wraca (przynajmniej planuje!) do stacjonarnej formy wykładania, ale na SEW zostawimy część wykładów on-line, bo łatwo można zaprosić kogoś z Ameryki czy skądkolwiek bez konieczności organizacji przyjazdu. Studium ma ogromną liczbę wybitnych wykładów ze świata nauki, kultury, polityki, którzy nie mają czasu. Nigdy nie wiadomo, kiedy się uda wysułać ten czas, żeby mogli przyjechać, a z domu bardzo łatwo to zorganizować.

Jednym z minusów, które przyniósł lockdown, również jest to, że dla wykładowcy przygotowanie wykładu on-line jest bardziej pracochłonne i trudniejsze niż wygłoszenie go na sali, a w dodatku jest odebrana przyjemność żywego kontaktu ze studentem, który potrafi dyskutować.

SEW zawsze było niezwykle aktywną jednostką pod kątem organizacji różnych wydarzeń, konferencji, spotkań i sesji. W zeszłym roku nie odbyły się słynne objazdy naukowe. Zorganizowaliśmy dwa objazdy naukowe on-line.

Cóż... Studenci wspominają te wyjazdy z największym wzruszeniem. Polscy studenci jadą na dwutygodniową wyprawę akademicką po krajach badań: Europa Środkowa, Bałkany, Ukraina, Białoruś, a stypendyści zza granicy mają taki objazd po Polsce.

– Czy możemy dziś mówić o powstaniu nowej elity intelektualnej, zupełnie innej, czy też mamy do czynienia z całkowitym jej upadkiem?

– O powstaniu nowej elity intelektualnej mówić za wcześnie. Moim zdaniem ten rok przyniesie ogromne straty dla kształcenia. Głównie z powodu utraty modelu kontaktu mistrz – uczeń. Można na ekranie komputera wygłosić wykład, i student później będzie miał do niego dostęp, ale cechą immanentną uniwersytetu jest kontakt mistrz – uczeń. Nie da się poprzez komputer doprowadzić do owocnej rozmowy na temat pracy magisterskiej. Poprawki, uwagi, sięgnięcie na półkę po książkę. I jeszcze to, co jest bardzo ważne: kontakt studentów między sobą – tego ekran nigdy nie zastąpi. Najbardziej stałe kontakty: znajomości, przyjaźnie, miłości są z okresu studiów. To jest czas, kiedy człowiek intensywnie się kształtuje, a tego nie zrobi się bez kontaktu międzyludzkiego. SEW w ogóle ma dość specyficzne środowisko, bo jest takim tygłem międzynarodowym. Białorusini, Ukraińcy, Gruzini przyjeżdżają tu i poznają kawał innego świata.

Jeszcze jednym problemem współczesności, z którym ciągle walczymy, jest kradzież intelektualna. To mnie boli najbardziej. Internet daje wiele możliwości, ale niestety człowiek traci prywatność i jest wielką pokusą przywłaszczenia sobie czyjegoś tekstu. Niestosowanie się do zasady własności intelektualnej to jedna z wielu plag współczesności. Czy coś z tym da się zrobić? Trzeba mówić, wyjaśniać, uprzedzać o konsekwen-

cjach. Cóż, młodzi ludzie samodzielnie również powinni się trochę edukować w tym kierunku, mieć większą świadomość w tej kwestii.

– Co w działalności SEW jest dziś związane z Ukrainą?

– Wszystko. Każdy element jest związany z Ukrainą. Ponad połowa słuchaczy Studiów Wschodnich to są Ukraińcy. Co roku jest ich więcej. Od 2014 r. dla badaczy wyłącznie z Ukrainy istnieje Nagroda imienia Iwana Wyhowskiego. Powstała jako reakcja na kolejny Majdan. Jej specjalność polega na tym, że to nie jest projekt rządu i nie jest realizowana za pieniądze państwowe. Zdołałem namówić 25 polskich uniwersytetów na to, żeby własne uczelniane pieniądze przeznaczyć na przyjmowanie badaczy ukraińskich, każda uczelnia jednego naukowca na cztery miesiące. Jestem z tego bardzo dumny. Moim zdaniem to bardzo ważny gest solidarności.

– Wiem, że SEW wspólnie z Instytutem Pamięci Narodowej realizuje nowy ukraińsko-polski projekt wydawniczy poświęcony Petlurze. Dlaczego Petlura i dlaczego właśnie teraz?

– To jest kolejny projekt związany z polsko-ukraińską komisją historyków. Partnerem po stronie ukraińskiej jest Narodowy Uniwersytet «Akademia Kijowsko-Mohylańska» oraz Instytut Historii Narodowej Akademii Nauk. W zeszłym roku ukazał się tom dokumentów dotyczących sojuszu Piłsudski-Petlura. Książkę rozesłano do wszystkich największych bibliotek Ukrainy. W tym roku wydajemy zbiór będący wynikiem konferencji nawiązującej do 150. rocznicy urodzin Petlury.

– Co ma konsolidować ukraińskie i polskie środowiska naukowe? W jakim kierunku ma rozwijać się współpraca pomiędzy nimi?

– Konsorcjum Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetów Ukraińskich, którego jestem wiceprzewodniczącym, podtrzymując więź pomiędzy uczelniami, omawia propozycje wspólnych badań oraz pozyskiwania grantów. Z Przykarpackim Uniwersytetem Narodowym im. Wasyla Stefanyka w Iwano-Frankiwsku od dziesięciu lat prowadzimy renowację przedwojennego obserwatorium astronomicznego Uniwersytetu Warszawskiego na górze Pop Iwan w Czarnohorze. Mamy ogromne postępy w realizacji tego projektu. Dwa lata temu zdobyliśmy transgraniczny grant o wartości 1 mln euro. W 2017 r. została utworzona polsko-ukraińska stacja ratownictwa górskiego. We wrześniu tego roku otworzymy część drugą – wyremontowany korpus przedwojennego obserwatorium, po 80 latach na górze Pop Iwan zostanie przywrócone obserwatorium meteorologiczne. Pozostanie nam jeszcze szukanie grantu na renowację rotundy i powtórne uruchomienie obserwatorium astronomicznego. Koło historii zostanie wówczas zamknięte. Głównym celem tego projektu jest otwarcie na górze Pop Iwan międzynarodowej stacji naukowej. To są bardzo ambitne plany.

– Jak SEW będzie obchodzić jubileusz 30-lecia?

5 grudnia br. odbędzie się uroczystość jubileuszowa SEW, ale zamiast robić wielkie obchody postanowiliśmy wydać 30 tomów na 30-lecie naszej jednostki. Tomy są bardzo różne. Dziesięć z nich, tak zwana seria niebieska, to zapis odwiedzin visiting-profesorów, którzy w ostatnim 15-leciu byli w SEW. Z ukraińskich wykładawców jest to Mykoła Riabczuk. Ukażą się także najlepsze artykuły z czasopism naukowych, które wydaje Studium, oraz teksty pracowników naukowych naszej instytucji.

Rozmawiała Tetiana ZEMLIANKOVA

Zdjęcie udostępnił Jan MALICKI

wyborów, mi відкрили dodatkowy nabór i przyłączyli майже 800 osób na навчання чи стажування. Також у центрі ми реалізуємо програму імені Костянтина Калиновського. З 2006 р. до липня 2020 р. через неї пройшли 1008 людей. У зв'язку з подіями в Білорусі ми створили ще один напрям – Дипломатичний центр. Сьогодні він діє під гаслом «Нові кадри для нової Білорусі».

Справа, як виявилось, дуже важлива, оскільки в день відкриття Дипломатичного центру 20 грудня 2020 р. білоруське посольство звернулося до польського Міністерства закордонних справ з офіційним протестом. Це підтвердило, що ми робимо щось дуже важливе.

– Є нова реальність: зміна формату спілкування та викладання, зміна пріоритетів. На Вашу думку, який вплив усе це має на розвиток науки, як змінилися молодь і дослідники?

– COVID-19 приніс нам одну хорошу річ – дивовижний прогрес в аудіовізуальних техніках. Коли рік тому в Польщі розпочався локдаун, почали відбуватися онлайн-конференції та онлайн-лекції. До цього потрібно було звикнути. Перша онлайн-конференція у Zoom, у якій я брав участь, відбулася 24 квітня 2020 р. Я чітко пам'ятаю дату, оскільки захід був присвячений союзу Пілсудський-Петлюра та 100-річчю підписання Варшавського договору. Конференцію організували польсько-українська комісія істориків, заснованою центром і мною особисто, та Києво-Могилянська академія.

Масштаб технічних можливостей, які ми зараз маємо в університеті, платформи Teams, Google Meet та професійні сервіси, які пропонує університет, настільки неймовірні, що навіть у ситуації, яка склалася, я готовий визнати, що COVID-19 приніс переваги. Наприклад, на конференцію я можу запросити учасників із будь-якої частини світу. Це той позитив, який, мабуть, залишиться назавжди.

Плануючи лекції на наступний навчальний рік, я вже знаю, що залишу деякі з них в онлайн-форматі. Варшавський університет повертається (принаймні, планує!) до аудиторних занять, але в центрі частину лекцій ми залишимо в онлайні, оскільки завдяки цьому легше запросити когось з Америки чи будь-якої частини світу, бо не потрібно організувати поїздки. Центр має величезну кількість видатних викладачів зі світу науки, культури та політики, яким завжди бракує часу. Невідомо, коли вони зможуть знайти його, щоби прийти. А так усе це дуже легко організувати з дому.

Одним із мінусів, викликаних локдауном, є те, що для викладача підготовка до онлайн-лекції більш трудомістка і складна, ніж до заняття в аудиторії, а крім того, втрачається задоволення від контакту зі студентом та живої дискусії з ним.

Центр завжди надзвичайно активно організовував різноманітні заходи, конференції, наради та сесії. Натомість торік, наприклад, не відбулися відомі наукові виїзди. Ми організували лише дві наукові онлайн-експедиції.

Що ж... Студенти згадують ці наукові подорожі найбільш зворушливо, адже під час таких мандрівок польські студенти їздили у двотижневий науковий експедицію країнами, які досліджують, тобто Центральною Європою, Балканами, Україною, Білоруссю, а іноземні стипендіати проводять такий тур Польщею.

– Чи можна сьогодні говорити про формування сучасної інтелектуальної еліти, людей, які мислять абсолютно по-новому? Чи маємо справу з повним крахом?

– Занадто рано говорити про появу нової інтелектуальної еліти. Думаю, цей рік принесе величезні збитки для освіти, в основному через втрату контакту учитель-учень. Ви можете читати лекцію за посередництвом комп'ютера і пізніше студент матиме до неї доступ, але невід'ємною рисою університету є контакт учитель-учень. За допомогою комп'ютера не-

можливо провести плідну розмову про магістерську роботу: виправлення, коментарі, той момент, коли ти тягнешся рукою на полицю за книгою. Та й контакти студентів між собою дуже важливі. Екран цього ніколи не замінить. Найцінніші постійні контакти завжди формуються в період навчання: знайомства, дружба, кохання. Це час, коли людина інтенсивно формується, і це неможливо зробити без міждисциплінарних відносин. Загалом центр має досить специфічне середовище, оскільки це своєрідний міжнародний осередок. Білоруси, українці, грузини приїжджають сюди і пізнають шматок іншого світу.

Ще одна проблема сучасності, з якою ми досі боремося, – це крадіжки інтелектуальної власності. Те, що особисто мені найбільше болять. Інтернет пропонує багато можливостей, але, на жаль, люди втрачають конфіденційність і є велика спокуса привласнити чийсь текст. Недотримання принципу збереження інтелектуальної власності – це одна з численних проблем сучасності. Чи можна із цим щось зробити? Треба говорити, пояснювати й попереджувати про наслідки. Молодь також повинна трохи розвиватися, вчитися в цьому напрямку, бути більш обізнаною в цьому.

– Що в діяльності центру зараз пов'язане з Україною?

– Усе. Кожен напрям, великою мірою, стосується України. Більше половини студентів центру – українці. Щороку їх приїжджає найбільше. З 2014 р. діє Нагорода імені Івана Виговського для дослідників виключно з України. Вона, до речі, була створена як реакція на черговий Майдан. Її особливістю є те, що це недержавний проект і реалізується він не за державні гроші. Мені вдалося переконати 25 польських університетів витратити власні кошти на те, щоб прийняти українських дослідників. Кожен навчальний заклад приймає вченого на чотири місяці. Я дуже пишаюся цим. На мій погляд, це дуже важливий жест солідарності.

– Знаю, що центр спільно з Інститутом національної пам'яті реалізує новий українсько-польський видавничий проект, присвячений Петлюрі. Чому Петлюра і чому саме зараз?

– Це черговий проєкт, пов'язаний із польсько-українською комісією істориків. Українськими партнерами проєкту є Національний університет «Києво-Могилянська академія» та Інститут історії НАН України. Торік було видано том документів, присвячений союзу Пілсудського та Петлюри. Книгу ми розіслали до всіх найбільших бібліотек України. Цього року видаємо збірник, який є результатом конференції, присвяченої 150-річчю від дня народження Петлюри.

– Що має консолідувати українську та польську наукові кола? В якому напрямку має розвиватися співпраця між ними?

– Консорціум Варшавського університету та українських університетів, віцепрезидентом якого я є, підтримуючи зв'язок між вищими, обговорює пропозиції щодо спільних досліджень та отримання grantів. Із Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника в Івано-Франківську протягом дев'яти років ми здійснюємо реконструкцію довоєнної астрономічної обсерваторії Варшавського університету на горі Піп Іван у Чорногорі. Є величезний поступ у цьому проєкті. Два роки тому ми виграли трансграничний грант вартістю 1 млн євро. У 2017 р. створили Польсько-українську гірничо-рятувальну станцію. У вересні цього року відкриємо другу частину – оновлений основний корпус довоєнної обсерваторії, через 80 років на горі Піп Іван буде відновлено метеорологічну обсерваторію. Ще будемо шукати грант на реконструкцію ротонди та відновлення астрономічної обсерваторії. Тоді коло історії замкнеться. Головна мета цього проєкту – відкриття міжнародної наукової станції на горі Піп Іван. Це дуже амбітні плани.

– Як центр святкуватиме 30-річчя?

– 5 грудня цього року відбудеться ювілейна урочистість, але замість великих святкувань ми вирішили видати 30 томів із нагоди 30-річчя нашого підрозділу. Томи дуже різні. Десять із них, так звана синя серія, – це записи гостей професорів, які читали лекції в центрі протягом останніх 15 років. Одним з українських лекторів був Микола Рябчук. Опублікуємо також найкращі тексти з наукових часописів центру та тексти викладачів нашого закладу.

Розмовляла Tetiana ZEMLIANKOVA

Фото надав Ян MALICKI

Ocaleni od zapomnienia: Józef Smoleński

Повернуті із забуття: Юзеф Смоленський

Opracowując dokumenty radzieckich organów ścigania przechowywane w Państwowym Archiwum Obwodu Rówieńskiego w osobną grupę wyodrębniłam sprawy karne dotyczące polskich osadników wojskowych, których uważano za wrogów sowieków jeszcze zanim ustanowiono na tych terenach władzę radziecką.

Od pierwszych dni radzieckiej okupacji Wołynia operacyjno-czekistowskie grupy NKWD czyniły wszystko, żeby mieć pełną kontrolę nad osadnikami. Najbardziej aktywni z nich trafiali do więzień. Aresztowano wówczas także Józefa Smoleńskiego, wójta gminy Dubno.

Józef Smoleński urodził się 16 marca 1890 r. we wsi Chrostowo Wielkie (w drugiej połowie XIX wieku leżało w gminie Chojnowo w guberni płockiej, obecnie – w gminie Czernice Borewe w województwie mazowieckim) w rodzinie utrzymującej się z rolnictwa. Ojciec Józefa, Antoni, posiadał 16 hektarów roli, konie, krowy, własny dom i narzędzia gospodarskie. W aktach śledztwa nie ma informacji o matce oraz pozostałych członkach rodziny. Józef uczył się najpierw w domu, a następnie w II Gimnazjum w Warszawie oraz w szkole technicznej.

Po ukończeniu nauki chłopiec powrócił do rodziców. W 1911 r. został powołany do wojska. Służył w 193 Pułku Piechoty armii carskiej, który stacjonował w mieście Wiatka. W trakcie śledztwa Józef powiedział, że dosłużył się wówczas stopnia chorążego.

Smoleński uczestniczył w I wojnie światowej. W 1915 r. na terenie Austro-Węgier trafił do niewoli niemieckiej, był jeńcem do drugiej połowy 1918 r. W aktach śledztwa podano, że w tym okresie, przebywając na terenie Czechosłowacji, zdobył wykształcenie rolnicze.

W drugiej połowie 1919 r. Józef Smoleński zaciągnął się do Wojska Polskiego, wkrótce trafił na wojnę polsko-bolszewicką. Najpierw służył w stopniu podporucznika w ochronie Twierdzy Modlin, następnie był komendantem obozu dla internowanych, uchodźców oraz jeńców wojennych w Białymstoku. Za udział w wojnie został odznaczony medalem.

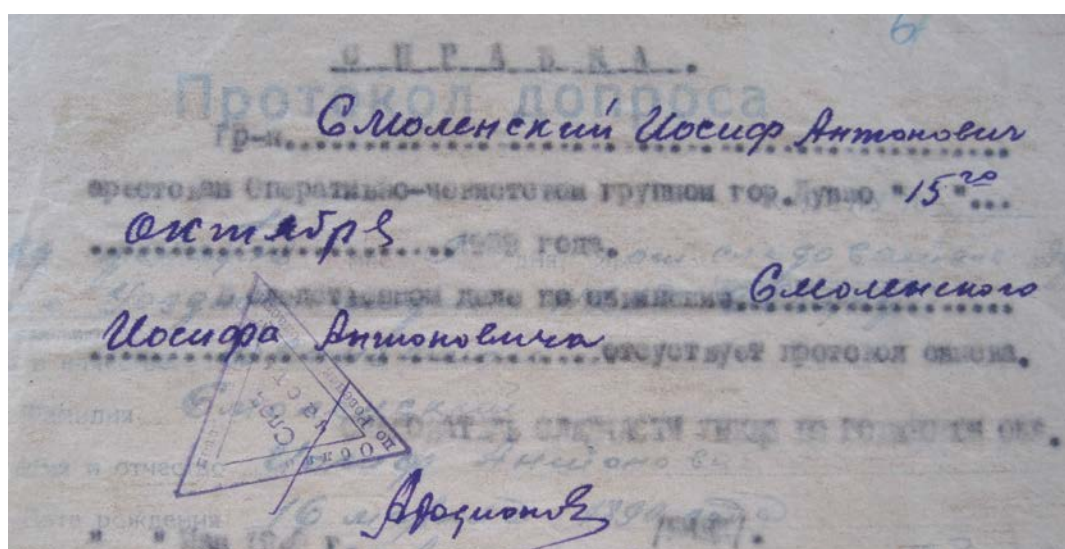
Opuściwszy wojsko w 1924 r. jako osadnik wojskowy otrzymał 40 hektarów roli w Bortnicy w powiecie dubieńskim na Wołyniu. Smoleński był dobrym gospodarzem. Świadczyć o tym mogą chociażby zapisane w aktach śledztwa dane o tym, że posiadał własny dom, 19 krow, siedem koni, młocarnię z silnikiem, żniwiarkę, siewnik 17-rzędowy oraz inne maszyny rolnicze. W jego gospodarstwie było trzech stałych pracowników oraz do dziesięciu sezonowych.

W Bortnicy Józef Smoleński mieszkał ze swoją żoną Ireną (c. Stanisława, ur. w 1894 r.; Smoleński podczas przesłuchiwań podawał imię żony jako Irena albo Janina Helena, ich córka w swoich wspomnieniach podaje imię Irena) oraz trojgiem dzieci: synem Antonim (ur. w 1921 r.) oraz córkami Aldoną Józefą (ur. w 1924 r.) i Agnieszką Janą Barbarą (ur. w 1938 r.).

W 1924 r. Smoleński wstąpił do Związku Oficerów Rezerwy, a w 1934 r. został członkiem Związku Strzeleckiego. W latach 1927–1934 kilkakrotnie był wybierany na stanowisko zastępcy wójta gminy Dubno. W 1934 r. został wójtem. Pełniąc swoje obowiązki Józef Smoleński miał kontakty z policją oraz z przedstawicielami Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych, co później wywołało zainteresowanie ze strony NKWD.

Wiosną 1939 r., kiedy na międzynarodowej arenie politycznej czuć już było wojnę, w Dubnie odbył się zjazd wójtów powiatu dubieńskiego. Po spotkaniu do Smoleńskiego podszedł sekretarz Urzędu Miejskiego w Dubnie Augustyn Jankowski. Wiedząc, że Józef wcześniej służył w wojsku, poprosił o udział w prewencyjnych działaniach dowództwa wojskowego, m.in. o stworzenie 3- lub 5-osobowych grup z zaufanych Polaków ze swojej gminy, których w przypadku wojny można by było angażować jako kurierów albo wywiadowców.

Smoleński zgodził się i wkrótce stworzył taką grupę. W jej skład weszli Józef Zalewski, Julian Pawlak oraz Tadeusz Piwko. Co prawda przedstawiciel Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych

Franciszek Skupień nie zaakceptował tych osób tłumacząc, że nie spełniały wymogów stawianych przez inspektorat. Od maja 1939 r. Józef kontaktował się bezpośrednio ze Skupieniem, ponieważ Augustyn Jankowski opuścił Dubno. Przypuszczamy, że to właśnie w maju Smoleński oficjalnie został współpracownikiem Generalnego Inspektoratu. Podczas przesłuchania powiedział, że został wówczas rzetelnie sprawdzony, m.in. także pod kątem, czy pod wpływem alkoholu nie zaczyna być gadatliwy.

Józef Smoleński działał pod pseudonimem Zagroba. W sierpniu 1939 r. polecono mu znalezienie w gminie Jarosławicze człowieka, który założyłby trójkę z zaufanych Polaków. Zawerbował wówczas wójta tej gminy Iwanickiego.

Pod koniec sierpnia Franciszek Skupień przeniósł się z Równego do Dubna i regularnie dawał polecenia Józefowi Smoleńskiemu, który miał m.in. znaleźć miejsce do zrzutów pocztu lotniczej, przechowywania amunicji oraz radiostacji na wypadek wojny z ZSRR. Radiostację planował zainstalować na dubieńskim cmentarzu. Potrzeba wykonania tych zadań wkrótce zniknęła, gdyż we wrześniu 1939 r. Franciszek Skupień opuścił Dubno.

15 października 1939 r. Józef Smoleński został aresztowany i osadzony w więzieniu w Dubnie. W trakcie śledztwa zarzucano mu popełnienie szeregu przestępstw przeciwko władzy radzieck-

Dosліджуючи документи радянських карально-репресивних органів, які зберігаються в Державному архіві Рівненської області, я виокремила справи, заведені на польських військових осадників, які ще задовго до встановлення радянської влади потрапили в число її ворогів.

У другій половині 1919 р. Юзефа Смоленського призвали на службу до Війська Польського, в складі якого він потрапив на польсько-більшовицьку війну. Спочатку перебував у званні підпоручика в загоні охорони табору фортеці в Модліні, пізніше був комендантом табору інтернованих, біженців та полонених у Білостоці. За участь у війні Юзеф отримав медаль.

Звільнившись зі служби у 1924 р., він як військовий осадник отримав у власність земельний наділ 40 га в Бортниці Дубенського повіту. Очевидно, Смоленський був добрим господарем. У кримінальній справі енкаведисти записали, що він мав власний дім, 19 корів, сім коней, моторну молотарку, жнивварку, 17-рядну сівалку та інший сільськогосподарський інвентар. У господарстві працювали троє постійних робітників і до десяти сезонних.

У Бортниці Юзеф Смоленський жив зі своєю дружиною Іреною Станіславівною (1894 р. н.; Смоленський під час допитів називав дружинку Іреною або Яніною-Оленою, їхня донька у спогадах подає ім'я Ірена) та трьома дітьми: сином Антонієм (1921 р. н.), доньками Альдоною-Юзефою (1924 р. н.) та Агнешкою-Яною-Варварою (1938 р. н.).

1924 р. Смоленський вступив до Союзу офіцерів резерву, а в 1934 р. став членом Союзу стрільців. У 1927–1934 рр. його кілька разів обирали на посаду заступника вójта Дубенської гміни. 1934 р. він обійняв посаду вójта. Виконуючи свої обов'язки, Юзеф Смоленський контактував і з поліцією, і з представниками Генерального інспекторату Збройних сил. Ця інформація згодом цікавитиме НКВС.

Навесні 1939 р., коли на міжнародній політичній арені вже відверто пахло війною, в Дубні відбувся з'їзд вójtів Дубенського повіту. Після заходу до Смоленського підійшов секретар Дубенської міської управи Августин Янковський. Знаючи Юзефа як колишнього військовослужбовця, він попросив його взяти участь у превентивних заходах військового командування. Йшлося про створення груп із 3–5 надійних поляків у своїй гміні, яких потім можна було би використовувати під час війни як кур'єрів та розвідників.

Smoleński погодився і невдовзі створив таку групу. До її складу увійшли Юзеф Залевський, Юліан Павляк та ТADEUSZ Piwko. Проте представник Генерального інспекторату Збройних сил Францішек Скупень не затвердив представлений список, аргументувавши це тим, що зазначені особи не відповідали соціальним та іншим вимогам інспекторату. 3 травня 1939 р. Юзеф напругу контактував зі Скупенем, оскільки Августина Янковського відкликали з Дубна. Можемо припустити, що саме тоді Юзеф офіційно став співробітником Генерального інспекторату. На допиті він зізнався, що пройшов тоді ретельну перевірку, зокрема й на те, чи під дією алкоголю не стає надто балакучим.

Юзеф Смоленський працював під псевдо «Загроба». У серпні 1939 р. він отримав завдання знайти в гміні Ярославичів людину, яка створила би трійку з надійних поляків. Він завербував вójта цієї гміни Іваніцького.

У кінці серпня Францішек Скупень переїхав із Рівного до Дубна й регулярно доручав завдання Юзефу Смоленському. Він повинен був, наприклад, віднайти місце для скидання авіапошти, зберігання боєприпасів та облаштування таємної радіостанції на випадок війни з СРСР. Для встановлення радіостанції він обрав дубенське кладовище. Врешті потреба у виконанні завдань відпала, адже у вересні 1939 р. Францішек Скупень виїхав із Дубна.

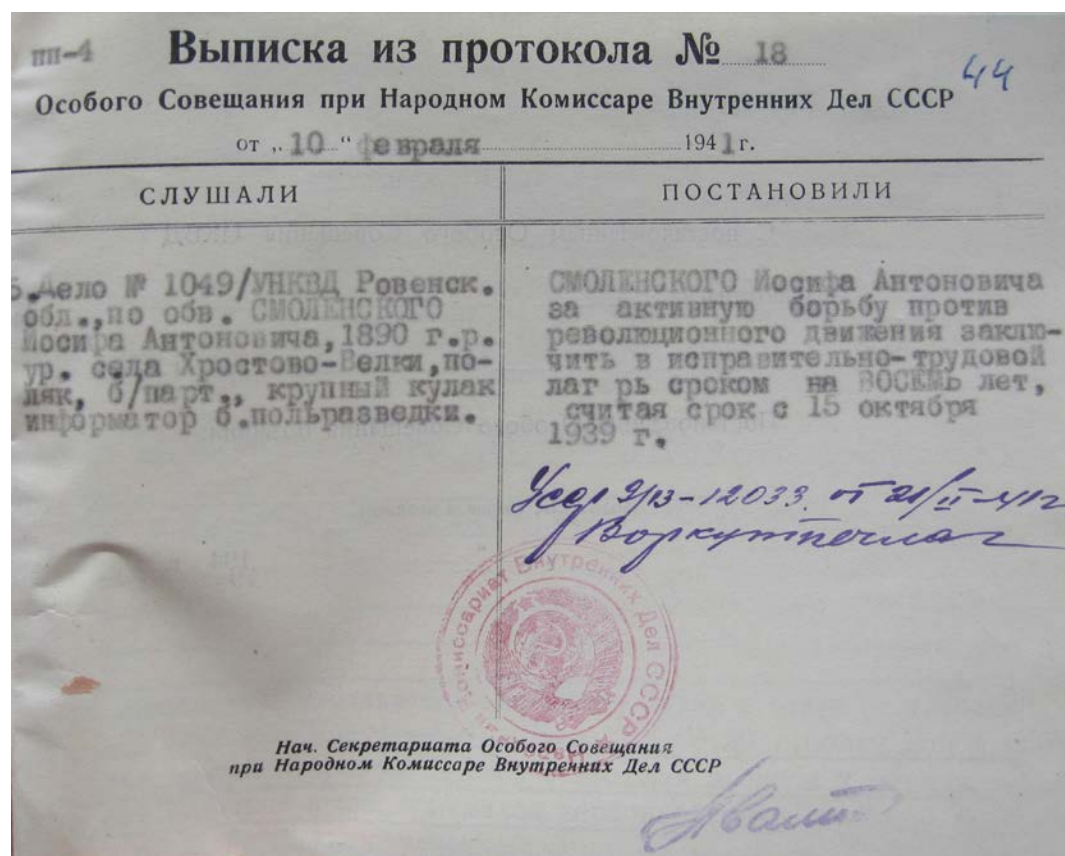
15 жовтня 1939 р. Юзефа Смоленського арештували й доправили до дубенської в'язниці. Під час слідства його підозрювали у скоєнні

kiej przewidzianych в art. 54–13 KK USRR (активна діяльність проти руху революційного за часів царських і під час війни домашньої). В часі преслухання слідчий ціглі задавав питання до 1919–1920. Nawet в акції оскарження особливо увагу пошівіці діяльності Смоленського в тій періоді.

10 лютого 1941 р. Колегіум Спеціальне НКВД ЗСРР оскаржило Йозефа Смоленського о «активну ваку з рухом революційним» і сказало го на осім лат позбавлення волності в лагах. Карє odbywał в обозі «Workutlag»

Poszukując інформації о бохатері тего тексту натрафілісь на wspomnienia його córki Aldony. Oповідає в них, że rano 15 października 1939 r. до их дому przyszło czterech Ukraińców. Uprzedzili ojca, że Rosjanie mają zamiar aresztować go oraz zaproponowali, by uciekał razem z nimi. Смоленський подякував им, але powiedział, że nie będzie się ukrywał. Motywował to faktem, że sowieci katowali, a następnie zamordowali rodziny jego przyjaciół, którzy ukryli się przed nimi. «Kiedy wkrótce do naszego domu przyszli żołnierze NKWD, czekał na nich» – napisała Aldona Zakrzewska z domu Смоленська.

9 лютого 1940 р. до Смоленських, як wspomina Aldona Zakrzewska, przyszło 15 sowieckich żołnierzy. Matki в domu nie było. Pojechała до Dubna, by dowiedzieć się czegoś о ojcu. Po rewizji kazali dzieciom, by nie opuszczały domu. Powrócili rano następnego dnia. Dali dzieciom 25 minut, żeby się spakowały і завізли je на stację kolejową. Następnej nocy Irenie Смоленській udało się znaleźć wagon, до którego заладовано jej córki і сына, і доłączyć до них. Смоленських wywieziono до Kотласу в обwodzie archangielskim, skąd przerzucono до wsi Ust-Zaruba nad rzeką Jorga, dopływem Dwiny. Pracowali tu przy wyrębie lasu. Po podpisaniu Układu Sikorski-Majski rodzina opuściła Ust-Zarubę і pokonując kolejne trudności dostała się на południe ZSRR, gdzie tworzyła się Armia Andersa, z którą opuściła Związek Radziecki. Pod koniec wojny oraz po jej zakończeniu Irena Смоленська з córkami

mieszkały в Libanie, а в 1947 р. przeniosły się до Wielkiej Brytanii, gdzie wkrótce dołączyli до них Józef Смоленський oraz najstarszy з dzieci – Antoni, którzy służyли в Армії Андерса.

Według postanowienia Prokuratury Obwodu Rówieńskiego з 9 czerwca 1989 r. Józef Смоленський został zrehabilitowany.

Tetiana SAMSONIUK

низки злочинів перед радянською владою згідно зі ст. 54–13 KK УРСР (активна діяльність проти революційного руху при цараті та під час громадянської війни). На допитах слідчого неодноразово цікавили 1919–1920 рр. Nawit в обвинувальному висновку він акцентував на діяльності Смоленського в цей період.

Приписавши Юзефу Смоленському «активну боротьбу з революційним рухом», Особлива нарада при НКВС СРСР 10 лютого 1941 р. засудила його до восьми років виправно-тру-

дових таборів. Покарання він відбував у «Workutlag».

Шукаючи інформацію про героя цього нариса, ми натрапили на спогади його доньки Альдони. У них вона розповідає про те, що вранці 15 жовтня 1939 р. до них додому прийшли четверо українців. Вони попередили батька про те, що «росіяни» планують його ув'язнити, та закликали втікати разом із ними. Смоленський подякував їм, проте відмовився переходуватися, пояснивши, що совети катували і вбили сім'ю його друзів, які сховалися від них. «Коли згодом до нашого дому прийшли солдати з НКВС, він чекав на них», – згадувала Альдона Закшевська (у дівочтві Смоленська).

Удень 9 лютого 1940 р. до Смоленських, згідно зі спогадами Альдони Закшевської, прийшли 15 радянських солдатів. Матері тоді не було вдома. Вона поїхала до Дубна, щоб довідатися, що сталося з батьком. Після обшуку вони наказали дітям залишатися вдома. Вранці наступного дня дітям дали 25 хвилин на збір та вивезли на залізничну станцію. Наступної ночі Ірені Смоленській вдалося знайти вагон, у який завантажили її дітей, та приєднатися до них. Смоленських вивезли до Котласу в Архангельській області, звідки згодом перекинули до поселення Усть-Заруба на річці Йорга, притоці Двіни. На засланні вони працювали на вирубці лісу. Після підписання Угоди Сікорського-Майського родина виїхала з поселення, з труднощами дісталася на південь СРСР, де формувалася Армія Андерса, з якою залишила Радянський Союз. Наприкінці війни та після неї Ірена Смоленська з доньками жила в Лівані, а в 1947 р. вони переїхали до Великої Британії, де до них приєдналися Юзеф Смоленський та найстарший із дітей Антоній, які служили в Армії Андерса.

Заключенням прокуратури Рівненської області від 9 червня 1989 р. Юзефа Смоленського реабілітували.

Тетяна САМСОНЮК

Запрошуємо на презентацію книги про римо-католицькі монастирі

В Луцьку і Володимирі-Волинському відбудуться презентації книги журналіста, дослідника та мандрівника Дмитра Антонюка «Римо-католицькі кляштори в Україні».

У Луцьку й Володимирі-Волинському відбудуться презентації книги журналіста, дослідника та мандрівника Дмитра Антонюка «Римо-католицькі кляштори в Україні».

24 червня о годині 18:00 автор презентує свою працю в Луцьку. Spotkanie odbędzie się в Wołyńskim Muzeum Krajoznawczym. Наступного дня, 25 червня, презентація відбудуться в Centrum Kulturalno-Artystycznym we Włodzimierzu Wołyńskim (почątek о годині 14:00).

Publikacja poświęcona jest dziedzictwu sakralnemu, architektonicznemu і kulturowemu Kościoła Rzymsko-Katolickiego на Ukrainie. Na 472 stronach Dmytro Antoniuk przedstawia stan ponad 220 klasztorów на Ukrainie, zarówno działających, як і dawno zamkniętych, którym grozi zupełne zniknięcie. Publikację wzbogaca ponad 700 autorskich zdjęć.

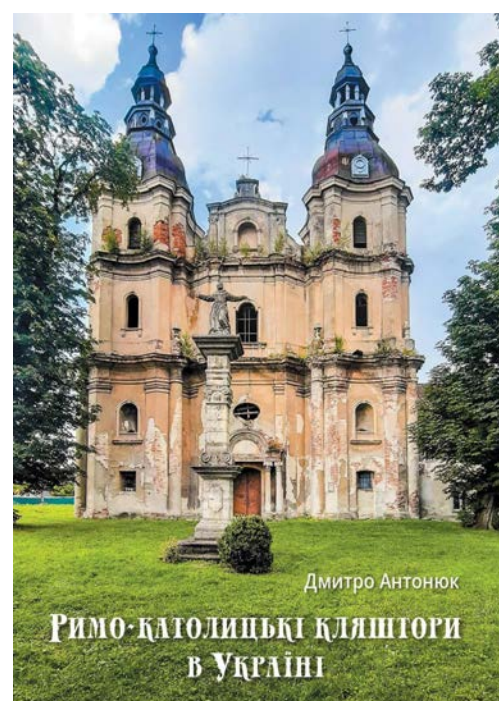
Książka ukazała się dzięki wsparciu Instytutu Polskiego в Kijowie oraz Plastics Ukraina Sp. z o.o. Można ją kupić podczas prezentacji lub у автора, podając mu на Facebooku adres, на który należy wysłać książkę pocztą: <https://www.facebook.com/Conrad202000>

W najbliższym czasie Dmytro Antoniuk презентує свою книжку також в:
– Kijowie, 27 червня, Arsenal Książki, stoisko Instytutu Polskiego в Kijowie, godz. 10:30 (od 9:00 до 10:00 wstęp wolny);
– Nowogrodzie Wołyńskim, 27 червня, Muzeum Krajoznawcze, godz. 17:00;
– Івано-Франківську, 29 червня, Centrum Kultury Polskiej і Dialogu Europejskiego, godz. 18:00;

– Lwowie, 30 червня, Kaplica Rosena, godz. 16:00.

MW

24 червня о 18:00 автор представит своє видання в Луцьку. Зустріч пройде у Волинському краєзнавчому музеї. Наступного дня,

BM

niu Łucka z wydarzeniami sprzed 230 lat, wspomnieli o swoim poprzedniku, biskupie Adamie Naruszewiczu. Ten łucki pasterz był zwolennikiem Konstytucji i jednym ze współzałożycieli Towarzystwa Przyjaciół Konstytucji 3 Maja. 17 czerwca 1791 r. odprawił w łuckiej katedrze Św. Apostołów Piotra i Pawła dziękczynne nabożeństwo za przyjęcie tego ważnego dokumentu.

Wiktor Bajuk, zastępca dyrektora Państwowego Rezerwatu Historycznego «Stary Łuck», przekazał Konsulowi Generalnemu RP w Łucku Sławomirowi Misiakowi kopię tekstu z jednej z warszawskich gazet z 28 czerwca 1791 r., opisujucej, co działo się w Łucku po dotarciu wiadomości o uchwaleniu Konstytucji. Z tej okazji miasto zorganizowało nabożeństwo, wyzystość, wystawną ucztę w magistracie oraz przez całą noc oddawano salwy z armat.

«To wydarzenie zmieniło bieg polskiej historii, nadało kierunek rozwojowi Polski i całej Europy. Bardzo trudno być pierwszym. Rzeczypospolitej to się udało. Dzięki niej możemy dziś rozmawiać o tym, co nas łączy, co podpowiada nam, jakie decyzje należy podjąć i na czym je oprzeć. A to jest przede wszystkim demokracja i interesy ludzi mieszkających w naszych krajach. Chciałbym powiedzieć, że podstawą przyjaźni ukraińsko-polskiej są założenia zapisane w Konstytucji» – powiedział Hryhorij Pustowit, wiceprzewodniczący Wołyńskiej Rady Obwodowej.

W uroczystym otwarciu wystawy uczestniczyli pracownicy Konsulatu Generalnego RP w Łucku, Konsul Honorowy Republiki Litewskiej w Łucku Serhij Martyniak, przedstawiciele Łuckiej Rady Miejskiej, pracownicy Państwowego Rezerwatu Historycznego «Stary Łuck», wołyńscy historycy, duchowieństwo katolickie i prawosławne oraz członkowie miejscowych polskich stowarzyszeń.

Wystawa została przygotowana wspólnie przez Muzeum Historii Polski oraz Instytut Historii Litwy. Odbywa się pod patronatem Wice-marszałka Sejmu RP Małgorzaty Gosiewskiej, która zainicjowała też tłumaczenie materiałów wystawienniczych na język ukraiński. Warto zauważyć, że ukraińska wersja wystawy różni się od ekspozycji przedstawianej w innych krajach. Dzięki staraniom Instytutu Polskiego w Kijowie uzupełniono ją o wątki ukraińskie związane z Konstytucją 3 Maja. Oprócz Łucka z ekspozycją zapoznali się już lub wkrótce zapoznają mieszkańcy innych miast Ukrainy, m.in. Kijowa, Winnicy, Lwowa, Odessy, Kamieńca Podolskiego i Berdyczowa.

Tekst i zdjęcia: Anatol OLIKH

materialnej bazy якого згодом відкрили Університет Святого Володимира в Києві.

Єпископ Віталій Скомаровський, розповідаючи про те, яке відношення мав Луцьк до подій 230-річної давнини, згадав свого попередника, єпископа Адама Нарушевича. Луцький владика був прихильником Конституції та одним зі співзасновників Товариства приятелів Конституції 3 травня. 17 червня 1791 р. він провів у луцькому кафедральному соборі Святих Апостолів Петра і Павла подячний молебень за прийняття цього важливого документа.

Заступник директора Державного історико-культурного заповідника «Старий Луцьк» Віктор Баюк подарував Генеральному консулу РП у Луцьку Славоміру Місяку витяг з однієї з варшавських газет від 28 червня 1791 р., де описуються події в Луцьку, коли сюди дійшла звістка про прийняття Конституції. Із цієї нагоди в місті організували молебень, святкування, урочисту вечерю в магистраті та цілонічний салют із бомбард.

«Ця подія змінила хід історії Польщі, дала напрямок розвитку для Польщі та всієї Європи. Дуже складно бути першим. Речі Посполитій це вдалося. Завдяки їй ми можемо сьогодні говорити про речі, які нас єднають, які підказують нам, які рішення потрібно приймати та на чому треба їх базувати. А це передусім демократія та інтереси людей, які проживають у наших країнах. Я хочу всіх нас привітати із

цією датою і сказати, що в основі українсько-польської дружби лежать саме ті постулати, які закладені в цій Конституції», – сказав Григорій Пустовит, заступник голови Волинської обласної ради.

У церемонії відкриття виставки взяли участь працівники Генерального консульства РП у Луцьку, Почесний консул Литовської Республіки в Луцьку Сергій Мартиняк, представники Луцької міської ради, адміністрації Державного історико-культурного заповідника «Старий Луцьк», волинські історики, католицьке й православне духовенство та члени місцевих польських товариств.

Експозицію спільно підготували Музей історії Польщі та Інститут історії Литви. Відбувається вона під патронатом віце-маршалка Сейму РП Малгожати Госевської, яка виступила ініціатором перекладу матеріалів виставки українською мовою. Варто зазначити, що український варіант експозиції відрізняється від загального укладу виставки, яка проходить в інших країнах, завдяки допомозі Польського інституту в Києві, який запропонував доповнити її місцевим матеріалом. Крім Луцька, з експозицією виставки вже ознайомилися чи незабаром можуть ознайомитися жителі інших міст України, зокрема Києва, Вінниці, Львова, Одеси, Кам'янця-Подільського та Бердичева.

Текст і фото: Анатолій ОЛІХ

Naszemu Drogiemu Jubilatowi

PANU LEONIDOWI PASTRYKOWI

członkowi Zarządu SKP im. Ewy Felińskiej na Wołyniu,
składamy najserdeczniejsze życzenia
szczęścia i wszelkiej pomyślności
w życiu osobistym i rodzinnym.

Stowarzyszenie Kultury Polskiej im. Ewy Felińskiej na Wołyniu
i redakcja Monitora Wołyńskiego

Drogi nasz Kolego

WŁODZIMIERZU KOŁYCHANIE!

Z okazji 65. urodzin przyjmij od nas
bukiet najwspanialszych życzeń:
zdrowia, uśmiechu i szczęścia,
radości każdego dnia
oraz wszelkiej pomyślności.

Stowarzyszenie Kultury Polskiej im. Ewy Felińskiej na Wołyniu
i redakcja Monitora Wołyńskiego

Uczennica z Tarnopola wśród zwycięzców konkursu «Polska w mojej pamięci»

Школярка з Тернополя – серед лауреатів конкурсу «Polska w mojej pamięci»

Wiktorija Piłat z Polonijnego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego w Tarnopolu zajęła drugie miejsce w konkursie «Polska w mojej pamięci».

Вікторія Пілат із Тернопільського культурно-просвітницького полонійного товариства зайняла друге місце в конкурсі «Polska w mojej pamięci».

Na konkurs zorganizowany przez Stowarzyszenie Pomocy Polakom na Wschodzie «Kresy» wpłynęło 61 zgłoszeń. Wiktorija Piłat w filmiku pt. «Ślady polskości w mojej miejscowości» opowiadała o polskich śladach w Ithrowicy, swojej rodzinnej wsi, m.in. o cmentarzu oraz o dawnym Domu Ludowym imienia Króla Jana Sobieskiego, a także o kościele w pobliskich Ditkowcach i cmentarzu w Berezowicy Małej.

Dla Wiktorii i jej rodziny, angażującej się aktywnie w życie polskiej wspólnoty na Tarnopolszczyźnie, to nie jest pierwsze zwycięstwo. Pisałszy niedawno m.in. o tym, że jej mama, Halina Piłat, została laureatką Konkursu «Polonijny Rodzic na 6».

Konkurs «Polska w mojej pamięci» miał na celu ochronę pamięci o Polakach zamieszkałych na dawnych Kresach, wzmacnianie tożsamości narodowej młodzieży o polskich korzeniach, wzbudzenie zainteresowania śladami polskości w miejscu zamieszkania, rozwój umiejętności językowych uczniów polskich szkół w Ukrainie, Białorusi, Litwie, Łotwie, Estonii i Mołdawii. Skierowany był do uczniów szkół polskich na Wschodzie w wieku od 14 do 18 lat.

Maryna WOJNOWA,
Polonijne Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe w Tarnopolu
Zdjęcie udostępnione przez autorkę

Dla участі в конкурсі, який організує Товариство допомоги полякам на Сході «Креси», надійшла 61 заявка. Вікторія Пілат у відео під назвою «Сліди польськості в моїй місцевості» розповідала про польські місця у своєму рідному селі Ігровиці, зокрема про цвинтар та колишній Народний дім імені короля Яна Собеського, а також про костел у Дітківцях і кладовище в Малій Бerezовиці.

Для Вікторії та її родини, яка активно бере участь у житті польської спільноти на Тернопільщині, – це не перша перемога. Нещодавно ми писали про те, що її мама Галина Пілат стала лауреаткою конкурсу «Polonijny Rodzic na 6».

Мета конкурсу «Polska w mojej pamięci» – збереження пам'яті про поляків, які проживають на території колишніх Кресів, зміцнення національної ідентичності молоді, яка має польське коріння, зацікавлення слідами польськості в місцях проживання, розвиток мовних навичок учнів польських шкіл в Україні, Білорусі, Литві, Латвії, Естонії та Молдові. Скерований він до учнів польських шкіл на Сході віком від 14 до 18 років.

Марина ВОЙНОВА,
Тернопільське культурно-просвітницьке
полонійне товариство
Фото надала авторка

Продовжено прийом заявок на конкурс «Talenty na UMCS»

Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні продовжив прийом анкет на конкурс «Talenty na UMCS», який дозволяє іноземцям вступити на безплатне навчання в цьому виші.

Вступ на бакалаврат на навчання на польськомовних або англomовних програмах продовжили до 30 червня лише на деякі спеціальності: хімія біоактивних засобів та косметики (пол. Chemia, specjalność: Chemia środków bioaktywnych i kosmetyków), просторова економіка (пол. Gospodarka przestrzenna), право (пол. Prawo), медична біологія (англ. Medical Biology), менеджмент туризму (англ. Tourism Management).

Набір у магістратуру продовжили до 30 червня на всі польськомовні спеціальності, які беруть участь у конкурсі, та на англomовну програму Intercultural Communication in Education and the Workplace.

Участь у конкурсі можуть узяти іноземці, які вивчають польську мову, цікавляться польською культурою, активно діють у своєму середовищі, але не мають права на безплатне навчання в Польщі.

Щоб узяти участь у конкурсі, потрібно:

1. Зареєструватися в системі SOR (<https://rekrutacja.umcs.pl/>), заповнити профіль і обрати напрямок навчання.
2. Заповнити анкету участі в конкурсі (мовою, якою плануєте навчатися). До анкети потрібно додати скани дипломів, сертифікатів, грамот та довідок, які підтверджують активну участь абітурієнта в громадському житті, мистецькі, наукові, спортивні досягнення та інше.

3. Пройти співбесіду на Skype. Інформацію про дату та годину її проведення абітурієнт отримає після надсилання анкети. Під час розмови комісія перевірятиме знання польської мови та з'ясуватиме деталі позашкільної громадської, наукової, спортивної чи іншої діяльності абітурієнта. Для проходження співбесіди необхідно обов'язково оплатити рекрутаційний внесок.

Етапи вступу на бакалаврат:

До 30.06 – реєстрація в системі SOR та заповнення конкурсних анкет.

До 30.06 – проведення кваліфікаційних розмов.

13.07 – оголошення переможців.

15.07–31.08 – прийом документів.

Етапи вступу в магістратуру:

До 30.06 – реєстрація в системі SOR та заповнення конкурсних анкет.

До 30.06 – проведення кваліфікаційних розмов.

13.07 – оголошення переможців.

15.07–16.08 – прийом документів.

Оновлену інформацію про програму «Talenty na UMCS» шукайте тут: <https://www.umcs.pl/uk/konkurs-na-bezkostovn-msty,14667.htm>.

BM

KONKURS TALENTY NA UMCS

WYGRAJ BEZPŁATNE STUDIA!

- Znasz bardzo dobrze język polski?
- Jesteś kreatywny, utalentowany lub posiadasz osiągnięcia artystyczne, naukowe, sportowe lub społeczne?
- Jesteś aktywny, lubisz angażować się w różne projekty?
- Ta propozycja jest dla Ciebie!

Повrót Filipowicza

Mimo że w roku 2021 wciąż obowiązują ograniczenia kwarantanny, dla ukraińskiej i polskiej literatury oraz dla Tarnopola jest to rok wielkiego powrotu Kornela Filipowicza, klasyka polskiej literatury, który urodził się w tym mieście.

W 2020 r. polska krytyczka literacka oraz pisarka Justyna Sobolewska zaprezentowała książkę «Miron, Ilija, Kornel. Opowieść biograficzna o Kornelu Filipowiczu». 18 czerwca br. w ramach projektu «Rok Kornela Filipowicza», przy wsparciu Konsulatu Generalnego RP w Łucku, zaprezentowaliśmy podczas Festiwalu Artystycznego «I» w Tarnopolu przetłumaczone na język ukraiński biografie, a także dwie książki Filipowicza – «Romans prowincjonalny. Powiedz to słowo» oraz «Pamiętnik antybohatera. Ogród pana Nietzsche». Z Justyną Sobolewską rozmawialiśmy o Filipowiczu i napisanej przez nią biografii pisarza.

– Każdy, kto zna się na twórczości Kornela Filipowicza, ma szczególną historię tego, jak poznał jego książki. Wiem, że Pani przygoda z Filipowiczem zaczęła się jeszcze w dzieciństwie. Jaka była Pani droga do napisania wielkiej biografii tego twórcy?

– Filipowicza odkryłam dość wcześnie. On nie jest bardzo znany w Polsce. To jest pisarz prowincjonalny. Być może ta prowincja nas wszystkich łączy. Nie był pisarzem wielkomiastkim, tylko autorem małych miasteczek, obrzeży krajów. Jeżeli ktoś chce rozpocząć przygodę z Filipowiczem, to dobrze zacząć od «Romansu prowincjonalnego». Mogłoby to się dzieć w Tarnopolu lub Cieszynie albo w innym małym miasteczku.

Pierwszym opowiadaniem Filipowicza, jakie czytałam, a raczej usłyszałam, była «Niedzielną wycieczką» przeczytana mi przez moją tatę. Utwór opowiada o nieśmiałej dziewczynie, która chce kogoś poznać na wycieczce i jej się to nie udaje. I tu pokazuje się maestra Filipowicza, bo to nie jest opowiadanie o tym, że nic się nie udaje. Ona ma nadzieję, że kiedyś w końcu kogoś pozna.

Nie wiedziałam, kto to opowiadanie napisał. Zapomniałam i po latach odkryłam, że to Filipowicz. Pojechałam do Stanów, na Uniwersytet Columbia, gdzie na Wydziale Sławiści mają całego Filipowicza. Zamiast czytać Philipa Rotha czy innych pisarzy amerykańskich, poznałam Filipowicza i myślałam o krajobrazie galicyjskim, takim jak tutaj, i o tych miasteczkach prowincjonalnych.

U Filipowicza świetne są postaci kobiece. To nie jest częste w literaturze polskiej, zwłaszcza że on pisał w latach 60. i 70. Był związany z Wisławą Szymborską i malarką Marią Jaremiąnką. Lubię mojego bohatera, bo on bardzo cenil silne osobowości.

Wisława Szymborska uważała, że Filipowicz powinien dostać Nobla. Robiła wszystko, żeby przywrócić pamięć o nim jako o pisarzu i poecie. Ale nie udało się jej tego zrobić w latach 90. czy na początku 2000. Pierwszym znakiem powrotu stała się dopiero publikacja ich korespondencji. Najpierw były listy, a później okazało się, że jego wiersze pisane w latach 80., np. o tym, jak łatwo stracić wolność, zaczęły krążyć po ulicach. Stał się poetą, którego poezje można było znaleźć na ścianach.

Ale chodzi nie tylko o wiersze. Okazało się, że np. jego sposób pisania o zwierzętach jest bardzo aktualny, tak jakby pisał dzisiaj, z naszą wrażliwością. Był z wykształcenia biologiem i świat nas otaczający interesował go najbardziej. Zwierzęta są u niego na pierwszym planie i mówią najważniejsze rzeczy dotyczące istnienia.

Poza tym od kilku lat w Polsce wracają do łask opowiadania, a Kornel Filipowicz był mistrzem krótkich form. Te wszystkie rzeczy sprawiły, że zaczął być czytany na nowo. Teraz w Polsce ukazuje się kolejny wybór jego opowiadań.

– W Tarnopolu, mimo że podczas II wojny światowej miasto zostało mocno zrujnowane, zachowały się jednak ślady Kornela Filipowicza. Jaki był tarnopolski ślad w twórczości Filipowicza?

– Nie ma jego bezpośredniego śladu w Tarnopolu, natomiast są ślady jego rodziny. Dzisiaj byłym przy szkole (obecnie szkoła nr 5), w której dyrektorem był Kazimierz Futyma, dziadek Kornela

Filipowicza. Ciekawa historia jest związana z jego urodzinami, ponieważ przyszedł na świat w hotelu. Rok wcześniej dziadek stracił pracę i rodzina musiała opuścić mieszkanie.

Są ślady w pamięci Kornela Filipowicza, który pisał o swoim dzieciństwie. Jego babka śpiewała dumki ukraińskie, język ukraiński był obecny w ich domu. To była rodzina grekokatolicka. Kornel został ochrzczony jako Miron Eustachy Filipowicz, natomiast bliscy nie wiadomo dlaczego mówili do niego Ilija.

Rodzina matki do dziś mieszka we Lwowie, ale dopiero dzieci Filipowicza nawiązały kontakty z krewnymi.

Kiedy Filipowiczowie po długiej tułaczce dojechali do Cieszyna, jego rodzina czuła się inna, bo inaczej mówili. Wołano na niego «Rus». Musieli długo przystosowywać się, ale Kornel i tak czuł się inny, co dla pisarza jest dobre, bo Filipowicz zawsze starał się rozumieć tę inność.

Cieszyn był miejscem, gdzie żyli razem przedstawiciele różnych narodowości i religii. Dla niego był to wzór, jak mogłaby wyglądać Polska, gdzie wszyscy żyją w zgodzie.

– Z Jurkiem Zawadzkiem rozmawialiśmy o tym, w którym hotelu mógł urodzić się Kornel Filipowicz i doszliśmy do wniosku, że był to hotel «Podole». Ale są to tylko nasze przypuszczenia. Jak Pani zdaniem życie pisarza odbiło się na jego twórczości? Widział przecież na własne oczy dwie wojny, był więźniem obozów koncentracyjnych, co miało swoje odzwierciedlenie w powieściach «Pamiętnik antybohatera» oraz «Ogród pana Nietzsche».

– Został pisarzem po II wojnie światowej. Wojna ukształtowała jego myślenie o człowieku. Wcześniej obracał się w środowisku krakowskich malarzy awangardowych, ale po wojnie zaczął zajmować się opowiadaniem o człowieku często złamanym i słabym. «Pamiętnik antybohatera» był bardzo krytykowany, kiedy ukazał się w Polsce na początku lat 60.

– Dlaczego Filipowicz pisze o konformiście, o kolaborancie?

– To jest opowiadanie o człowieku, który chce przeżyć w czasie okupacji i idzie na wszystkie kompromisy. Filipowicz pokazuje, że nie każdy może być bohaterem. W latach 60. to było nie do przyjęcia w sposobie pisania o wojnie: były ofiary, byli bohaterowie, a on pisze o kimś ta-

Повернення Філіповича

Попри те, що у 2021-му все ще існують карантинні обмеження, для української та польської літератур, а також для Тернополя – це рік великого повернення Корнеля Філіповича, класика польської літератури, який народився в цьому місті.

ській літературі, тим більше, що він писав у 60–70-х рр. Філіпович був пов'язаний із Віславою Шимборською та художницею Марією Яремою. Я люблю свого героя за те, що його завжди притягували сильні особистості.

Віслава Шимборська вважала, що він гідний Нобелівської премії. Вона доклала багато зусиль для того, щоб повернути пам'ять про Філіповича як про прозаїка та поета. Але в 90-х рр. чи на початку 2000-х їй не вдалося цього зробити. Першою ознакою його повернення була публікація листування між ними. Спочатку були листи, а згодом його вірші, написані у 80-х рр., зокрема про те, як легко втратити свободу, почали з'являтися на вулицях. Він став поетом, чия поезія можна було побачити на стінах.

Але не тільки вірші. виявилось, наприклад, що його тексти про тварин сьогодні звучать актуально, так ніби це писали наші сучасники. За освітою він був біологом і навколишній світ цікавив його найбільше. Тварини в його творах стають основними персонажами і повідомляють найважливіші речі про існування.

Окрім того, в Польщі останні кілька років популярними стають оповідання, а Корнель Філіпович завжди вважався майстром короткої форми. Це все призвело до того, що його знову почали читати. Зараз у Польщі виходить чергова збірка його оповідань.

– У Тернополі, незважаючи на те, що під час Другої світової війни місто зазнало значних руйнувань, усе ж таки збереглися сліди Корнеля Філіповича. Яким був тернопільський слід у творчості Філіповича?

– Безпосередніх його слідів у Тернополі немає, але залишилися місця, пов'язані з його родиною. Залишили ми побували біля школи (нині школа № 5), директором якої був Казимир Футима – дідусь Корнеля Філіповича. Цікава історія пов'язана з народженням письменника, адже він з'явився на світ у готелі. Рокором раніше дідусь втратив роботу і родина змушена була залишити помешкання.

Є сліди в пам'яті Корнеля Філіповича, який багато писав про дитинство. Його бабуся співала українські народні пісні, вдома завжди було чути українську мову. Це була греко-католицька сім'я. Філіпович під час хрещення отримав імена МIRON-ЕУСТАХІЯ, а вдома невідомо чому його називали Ілля.

Родичі зі сторони матері досі мешкають у Львові, але лише діти Філіповича налагодили контакти з ними.

Коли після довгих поневірянь Філіповичі потрапили до Цешина, вони почувалися інакшими, бо розмовляли не так, як місцеві. Спочатку його не сприймали, називали «рус». Родина довго пристосовувалася до нових обставин, але Корнель і так почувався іншим, що для письменника все ж добре, бо Філіпович завжди намагався зрозуміти інакшість.

Цешин був місцем, де мирно співіснували народи й релігії. Для нього це був зразок того, як могла би виглядати Польща, в якій усі живуть у злагоді.

– Ми з Юрком Завадським говорили якось про те, в якому саме готелі міг народитися Корнель Філіпович, і дійшли до думки, що це готель «Поділля». Але це лише наші здогадки. Як, на Вашу думку, життя письменника вплинуло на його творчість? Корнель на власні очі бачив дві війни, був у концтаборах і це відбилося в повістях «Щоденник антигероя» і «Сад пана Нічке».

– Він став письменником після Другої світової війни. Війна сформувала його уявлення про людину. Раніше він належав до середовища краківських авангардних художників, але після війни почав цікавитися темою слабкої людини, яка зламалася. «Щоденник антигероя» шалено критикували після його виходу на початку 60-х рр.

– Чому Філіпович пише про конформіста-колаборанта?

2020 р. польська літературознавиця та письменниця Юстина Соболєвська презентувала біографічну книгу «Мирон. Ілля. Корнель. Розповідь про Корнеля Філіповича». 18 червня цього року в рамках проекту «Рік Корнеля Філіповича» за підтримки Генерального консульства Республіки Польща в Луцьку ми презентували під час Мистецького фестивалю «I» в Тернополі видані українською біографію та дві книги Філіповича: «Провінційний роман. Скажи це слово» і «Щоденник антигероя. Сад пана Нічке». З Юстиною Соболєвською ми поспілкувалися про особистість Філіповича та написану нею біографію письменника.

– У кожного, хто знає творчість Філіповича, особлива історія знайомства з його книгами. Знаю, що у Вас вона починається ще з дитинства. Якою була Ваша дорога до написання великого біографічного тому про Корнеля Філіповича?

– Я відкрила для себе Філіповича досить рано. Його не дуже знають у Польщі. Він був провінційним письменником. Можливо, провінція нас усіх об'єднує. Він ніколи не був письменником великих міст, адже писав про маленькі містечка та окраїни. Якщо хтось хоче почати подорож у світ Філіповича, то краще розпочати з повісті «Провінційний роман». Описані події могли би відбуватися в Тернополі чи Цешині, чи в іншому невеликому місті.

Першим оповіданням Філіповича, яке я прочитала, або правильніше буде сказати почула, бо його прочитав мені мій батько, була «Неділля мандрівка». Це розповідь про неспівливу дівчинку, яка хотіла з кимось познайомитися під час подорожі, але їй це не вдалося. Тут проявляється майстерність Філіповича як письменника, бо це оповідання не про те, що нічого не вдається. Дівчина має надію, що зрештою з кимось познайомиться.

Я не знала, хто написав це оповідання. Я забула про нього, а згодом дізналася, що це Філіпович. Уже в дорослому віці я поїхала у США, в Колумбійський університет, де на факультеті славістики є колекція всіх творів Філіповича. І замість того, щоб читати Філіпа Рота чи інших американських авторів, я читала Філіповича і думала про галицькі краєвиди, як-от тут у вас, та про провінційні містечка.

У Філіповича дуже гарно описані жіночі образи, що не дуже часто трапляється в поль-

kim. Dzisiaj, kiedy czytamy «Pamiętnik antybohatera», widzimy, że jest bardzo współczesny, bo obecnie bardzo często zajmujemy się osobami, które nie są heroiczne, ponieważ nie każdy może być bohaterem. Dopiero sobie uświadomiłam, że ten utwór może co innego znaczyć tutaj, gdzie wojna nie jest przeszłością. Tutaj to wy powinniście powiedzieć, co on może znaczyć dla was.

– **Zachwycają się historiami o bohaterach. Filipowicz pokazuje, co człowiek jest gotów robić na co dzień, żeby przetrwać. Kiedy po raz pierwszy przeczytałam tę książkę, świat mi się przewrócił, bo przecież rzeczywistość jest właśnie taka, jak on o niej pisze. Pokazuje zwykłych ludzi. Dlaczego Kornel Filipowicz lubił pisać właśnie o nich w swoich utworach?**

– Najlepiej powiedział o tym polski krytyk literacki Artur Sandauer, że on opisuje szarość, a kiedy się przyjrzymy, pod spodem jest tęcza. Filipowicz uważał, że najtrudniej opisać zwykłość. To było wielkie wyzwanie dla niego jako pisarza. Miał poczucie, że często mu się to nie udaje, że życie jest bardziej skomplikowane, niż literatura. Był realistą, ale nigdy nie zapomniał lekcji awangardy. Np. w jednym ze swoich bardziej znanych opowiadań «Fizjologia», które napisał po śmierci Marii Jarembianki, wykorzystał wszystkie sposoby awangardowe, żeby przywołać zmarłą, żeby ją ożywić, obudzić, namalować, sfilmować. Wszystkich tych technik użył w jednym opowiadaniu.

To jest bardzo różnorodny pisarz. On nie ma stylu, który się zawsze rozpoznaje. Bardzo różne sposoby opowiadania i bardzo różne historie. Są opowiadania o dzieciństwie, gdzie opisu-

je, jak dziecko wyobraża sobie świat. Ma dużo opowiadań o przyjaciółach żydowskich, o tym, jak się ukrywali, jak udawało im się ocalić przed egzekucją. Dużo jest opowiadań o łowieniu ryb, bo był zapalonym wędkarzem. To było najtrudniejsze dla mnie do zrozumienia, wydawało mi się, że to są najnudniejsze jego opowiadania. Ale kiedy przeczytałam Otę Pavla, to zrozumiałam, o co chodzi z tym łowieniem ryb. To pisarz, który zajmuje się krajobrazem. Wisława Szymborska powiedziała, że polubiła opisy przyrody, dopiero jak zaczęła czytać jego opowiadania.

– **Jak Pani ocenia dzisiejszą wizję twórczości Kornela Filipowicza w Polsce i z jakiej nieoczekiwanej strony może go odkryć ukraiński czytelnik?**

– To wy musicie odpowiedzieć na to drugie pytanie. Filipowicz jest aktualny nie tylko w Polsce czy na Ukrainie, ale także w Hiszpanii czy Wielkiej Brytanii. W Polsce na pewno pełni rolę ostrzegawczą. Jego wiersz «Niewola» jest bardzo znaczący w różnych momentach ograniczania wolności. Staje się tajnym hymnem. Ten wiersz mówi o tym, że nie zauważa się, jak z dnia na dzień traci się wolność i demokrację. Dlatego ciągle jest przypomniany i ciągle wiele dla nas znaczy. Filipowicz chciał zrozumieć innego – innego człowieka, przyjaciela, kobietę, dziecko, roślinę. To patrzenie w stronę innego jest bardzo współczesne.

Rozmawiał Jurij MATEWOSZCZUK
Zdjęcie udostępnione przez autora

– Це розповідь про людину, яка хоче вижити під час окупації і йде на будь-які компроміси. Філіпович показує, що не кожен може бути героєм. У 60-х рр. це було абсолютно неприйнятно для опису війни, тоді писали або про героїв, або про жертв, а він написав про когось такого. Сьогодні, коли ми читаємо «Щоденник антигероя», бачимо, що це сучасний твір, бо зараз ми часто пишемо про осіб, які не є героями, бо не кожен може стати таким. Я тільки зараз зрозуміла, що його зовсім поіншому можуть сприймати тут, де війна не залишилася в минулому. Це ви повинні сказати, що він може означати для вас.

– **Ми захоплюємося історіями про героїв. Філіпович конкретно показує, що саме людина готова робити щодня, аби боротися за своє життя. Коли я вперше прочитав цю книгу, світ у моїй голові перевернувся, адже дійсність є такою, як він описує. Він показує простих людей. Чому Корнель Філіпович любив найбільше описувати їх у своїх творах?**

– Найкраще про це сказав польський літературний критик Артур Сендауер: він описує сірість, а коли ми здивуємося, то побачимо веселку. Філіпович вважав, що найважче описати простих людей. Він називав це викликом для письменника і вважав, що це йому не дуже вдається, бо життя набагато складніше за літературу. Він був реалістом, але не забував уроків авангарду. Наприклад, в одному зі своїх відомих оповідань «Фізйологія», написаному після смерті Марії Яреми, він використав усі авангардистські способи, щоб оживити покійну, пробудити, намалювати, зафільмувати. Він використав усі техніки в одному оповіданні.

Це дуже різноманітний письменник. Він не має якогось легко впізнаваного стилю. Дуже різні способи розповіді й дуже різні історії. Є оповідання про дитинство, в яких він описує, як дитина уявляє світ. Він написав багато оповідань про приятелів-євреїв, про те, як вони переживали, як їм вдавалося вижити. У нього є багато оповідань про риболовлю, оскільки він був затятим рибалкою. Мені було найважче зрозуміти саме їх, я думала, що це найnudніші його оповідання. Але коли я почитала Оту Павла, зрозуміла, про що йдеться із цим ловінням риби. Це письменник, який займається краєвидами. Віслава Шимборська казала, що полюбила описи природи після того, як почала читати його оповідання.

– **Як Ви оцінюєте проговорення творчості Корнеля Філіповича в Польщі і з якого боку він може відкритися як автор для українського читача?**

– Ви самі повинні відповісти на друге запитання. Філіпович дійсно актуальний не тільки в Польщі чи Україні, але й в Іспанії та Великій Британії. У Польщі він точно виконує роль автора, що застерігає. Його вірш «Неволя» дуже важливий на тих етапах, коли обмежується свобода. Тоді він стає таємним гімном. Цей вірш розповідає про те, як ми не помічаємо, як поступово втрачаємо свободу і демократію. Тому ми до нього постійно повертаємося і він так багато для нас значить. Філіпович намагався зрозуміти інших: іншу людину, друга, жінку, дитину чи рослину. Ця його увага до іншого виглядає дуже по-сучасному.

Rozmawiał Jurij MATEWOSZCZUK
Фото надав автор

На Волинні через три дні обрadowało міжнародне sympozjum

На Волинні три дні працював міжнародний симпозіум

Около 150 учасників з України, Польщі, Білорусі і Грузії взяли участь у Міжнародному науковому симпозіумі «Лесья Українка: особистість, нація, світ», присвяченому 150-річчю відомої української письменниці.

Близько 150 учасників із України, Польщі, Білорусі та Грузії взяли участь у Міжнародному науковому симпозіумі «Лесья Українка: особистість, нація, світ», присвяченому 150-річчю відомої української письменниці.

Prace forum trwały w dniach 11–13 czerwca, a naukowcy przedstawili swoje odkrycia i osiągnięcia zarówno w trybie komunikacji na żywo w ośrodku «Hart» Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Łesi Ukrainki, jak i w trybie online.

W 2021 r., który jest Rokiem Łesi Ukrainki, oprócz obchodów jubileuszu pisarki w różnych formatach, udało się po raz pierwszy od 30 lat ukraińskiej niepodległości przygotować pełny zbiór jej utworów. Większość kolegium redakcyjnego stanowili wykładowcy i absolwenci WUN im. Łesi Ukrainki. Ta uczelnia była także organizatorem sympozjum. Oprócz Katedry Literatury Ukrainkiej, Teorii Literatury i Literatury Obcej WUN, współorganizatorami były również: Instytut Naukowo-Badawczy Łesi Ukrainki, Instytut Literatury imienia Tarasa Szewczenki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Instytut Iwana Franki NAN Ukrainy oraz Przykarpacki Uniwersytet Narodowy imienia Wasyla Stefanyka.

Uczestnicy forum naukowego omówili najbardziej aktualne problemy literaturoznawstwa, językoznawstwa oraz kulturoznawstwa dotyczące studiów nad życiem i twórczością Łesi Ukrainki.

Wśród delegatów zagranicznych największe było grono naukowców z Polski: przedstawiciele Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Większość zachodnich gości wystąpiła w trybie online, a najodważniejsi przybyli osobiście nad Świataż. Własne opracowania naukowe przedstawił m.in. Przemysław Lis-Markiewicz. Zapoznając

zgrupowanych z nowościami literackimi ostatniego roku zaprezentował także swój bogaty dorobek literacko-artystyczny napisany w języku polskim i ukraińskim.

Sympozja naukowe o takiej skali niezwykle rzadko odbywają się na Wołyniu, dlatego rezultaty obecnego wydarzenia z pewnością dają duże możliwości w zakresie dalszych badań nad życiem i twórczością Łesi Ukrainki oraz całej rodziny Kosaczów.

Wiktoria JARUCZYK
Zdjęcie udostępnione przez autora

Робота наукового форуму тривала впродовж 11–13 червня, а дослідники представляли свої відкриття й напрацюваннями і в режимі живого спілкування на базі практик «Гарт» Волинського національного університету імені Лесі Українки, і онлайн.

У 2021-му, який є Роком Лесі Українки, крім відзначення самого ювілею в різних форматах, вдалося вперше за 30 років української незалежності підготувати повне академічне зібрання творів письменниці. Більшість редакційної колегії становили викладачі й випускники ВНУ імені Лесі Українки. Організатором симпозіуму

також став цей навчальний заклад. Окрім кафедр української літератури, теорії літератури та зарубіжної літератури ВНУ, співorganizatorами виступили Науково-дослідний інститут Лесі Українки, Інститут літератури імені Тараса Шевченка Національної академії наук України, Інститут Івана Франка НАН України та Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Учасники наукового форуму обговорили найактуальніші проблеми літературознавства, мовознавства, культурології, що стосуються лесезнавчих студій.

Серед закордонних учасників найбільшим було grono naukowców із Польщі. Це були представники Варшавського університету, Університету імені Адама Міцкевича в Познані, Люблінського католицького університету Йоана Павла II та Люблінського університету Марії Кюрі-Скłodовської. Більшість західних гостей виступили в режимі онлайн, а найсміливіші приїхали особисто на берег Світажю. Власні наукові розробки представив, зокрема, Пшемислав Ліс-Маркевич. Під час презентацій літературних новинок останнього року він продемонстрував свій багатий літературно-художній доробок, написаний польською та українською мовами.

Наукові симпозіуми подібного масштабу вкрай рідко відбуваються на Волинні, тому напруження цього річного заходу неодмінно дають великі можливості для подальших досліджень життя і творчості Лесі Українки та в цілому всієї талановитої сім'ї Косачів.

Wiktoria JARUCZYK
Фото надав автор

Перспективи вспółпрацы

Під час візиту робочої в Любліні заступник голови Волинської облдержадміністрації Ігор Чуліпа взяв участь у зустрічах, присвячених перспективам поглиблення співпраці інвестиційної та транскордонної співпраці Волинської області та Люблінського воєводства.

У обраннях учасниками були заступник голови Волинської облдержадміністрації Ігор Чуліпа, керівники відділу міжнародної співпраці Ізабелла Щенсна-Ковальчук, директор департаменту інфраструктури і власності Лідія Соколовська, заступниця директора стратегії та розвитку Кінга Шафран, керівниця відділу туризму Сильвія Пенталь та спеціалістка департаменту стратегії і розвитку з транскордонних проєктів Магдалена Фотек-Кувак.

Учасники зустрічі порушили низку питань, важливих для поглиблення транскордонної співпраці між Волинню та Люблінським воєводством. Обговорили, зокрема, питання активізації роботи транскордонного об'єднання «Єврорегіон Буг» та проведення засідання Ради Єврорегіону, а також перспективи відкриття тимчасового пункту пропуску «Адамчуки-Збереже» на період відпочинково-

го сезону в рамках відзначення Європейських днів добросусідства.

Не обійшли представники української та польської сторін і питання реконструкції історико-архітектурного ансамблю в Олиці та залучення польського бізнесу й інвестицій у розвиток туристичного потенціалу Шацького поозер'я. Сторони домовилися про проведення спільного засідання представників Люблінського воєводства та Волинської області на території Шацьких озер задля обговорення перспектив співпраці в економічній, екологічній, інфраструктурній та безпековій галузях.

Окрім того, на зустрічі йшлося про спільне подання грантових заявок для розбудови транскордонної інфраструктури, реалізації екологічних проєктів та написання спільного стратегічного проєкту в рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна 2021-2027».

Зрідло: voladm.gov.ua

Перспективи співпраці

Під час робочої поїздки до Любліна заступник голови Волинської облдержадміністрації Ігор Чуліпа взяв участь у зустрічах, присвячених перспективам поглиблення інвестиційної та транскордонної співпраці Волинської області та Люблінського воєводства.

У робочих нарадах брали участь віцемаршалок Збігнев Войцеховський та працівники Маршалковського управління Люблінського воєводства: керівниця відділу міжнародної співпраці Ізабелла Щенсна-Ковальчук, директор департаменту інфраструктури і власності Лідія Соколовська, заступниця директора стратегії та розвитку Кінга Шафран, керівниця відділу туризму Сильвія Пенталь та спеціалістка департаменту стратегії і розвитку з транскордонних проєктів Магдалена Фотек-Кувак.

Учасники зустрічі порушили низку питань, важливих для поглиблення транскордонної співпраці між Волинню та Люблінським воєводством. Обговорили, зокрема, питання активізації роботи транскордонного об'єднання «Єврорегіон Буг» та проведення засідання Ради Єврорегіону, а також перспективи відкриття тимчасового пункту пропуску «Адамчуки-Збереже» на період відпочинково-

го сезону в рамках відзначення Європейських днів добросусідства.

Не обійшли представники української та польської сторін і питання реконструкції історико-архітектурного ансамблю в Олиці та залучення польського бізнесу й інвестицій у розвиток туристичного потенціалу Шацького поозер'я. Сторони домовилися про проведення спільного засідання представників Люблінського воєводства та Волинської області на території Шацьких озер задля обговорення перспектив співпраці в економічній, екологічній, інфраструктурній та безпековій галузях.

Окрім того, на зустрічі йшлося про спільне подання грантових заявок для розбудови транскордонної інфраструктури, реалізації екологічних проєктів та написання спільного стратегічного проєкту в рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна 2021-2027».

Джерело: voladm.gov.ua

Проєкт із цивільного захисту «Вогнеборці»: оголошено конкурс для громад

Представництво Фонду міжнародної солідарності в Україні оголошує конкурс для відбору громад-учасниць у рамках трирічного проєкту «Вогнеборці. Вдосконалення цивільного захисту в Україні на місцевому рівні».

КОНКУРС ДЛЯ ГРОМАД

В РАМКАХ ПРОЄКТУ З ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ "ВОГНЕБОРЦІ"

прийм заявок до 15.07.2021 р.
Сесія питань і відповідей - 18.06.2021

Реалізація проєкту здійснюється в рамках програми «U-LEAD з Європою» за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Польща. Його мета полягає у все-

бічній підтримці системи цивільного захисту населення в громадах України, зокрема шляхом формування добровільних пожежних команд, допомоги громадам у розробці про-

грами покращення місцевої безпеки та навчальних візитів представників громад, головних управлінь ДСНС України у відповідних областях для вивчення польського досвіду у вказаній сфері.

Очікується, що в рамках конкурсу відберуть 20 територіальних громад, які отримають і навчально-методичну підтримку з вдосконалення системи цивільного захисту на місцевому рівні, і допомогу із забезпечення добровільних пожежних команд спеціалізованим спорядженням.

Громади-учасниці мають забезпечити набір волонтерів для добровільної пожежної команди (12 осіб) та бути готовими виділити приміщення (ангар) для зберігання пожежної машини (наявність приміщення – це перевага). Перевагою будуть також вміння і можливість сформувати регіональний кластер громад, тому для збільшення шансів у конкурсі громадам варто заохочувати до участі сусідів.

У проєкті можуть брати участь усі області України за винятком тимчасово окупованих територій.

Подавати заявки можуть органи місцевого самоврядування: міські (окрім міст обласного значення), селищні та сільські ради.

Конкурсний відбір пройде в два етапи:

1 етап (до 15 липня 2021 р. включно) – проміжний відбір громад на основі поданих заявок (очікується, що на першому етапі відберуть не менше ніж 30 громад).

2 етап (20 липня – 20 серпня 2021 р.) – візити до громад проміжного відбору за участі експертів із цивільного захисту для огляду умов та готовності долучитися до проєкту.

Результати остаточного відбору громад оголошать після 1 вересня 2021 р.

Для участі в конкурсі потенційні заявники до 15 липня 2021 р. включно мають заповнити електронну форму за наступним лінком: <https://forms.gle/8LpL7UF5mxsuU8WPA>.

У випадку запитань можна звертатися до Лілії Атнажевої, відповідальної особи Представництва Фонду міжнародної солідарності в Україні, тел.: (067) 38 14 662, е-пошта: lilia.atnazheva@solidarityfund.pl.

Детальніша інформація доступна за посиланням: <https://solidarityfund.org.ua/ua/oholoshennya/81-oholoshuiemo-konkurs-dlia-vidboru-hromad-uchasnyts-v-ramkakh-proiektu-z-tsyvilnoho-zakhystu-vohneborci.html>.

Nieobliczalna Łempicka

Zmysłowość wymieszana z kokieterią i odrobiną luksusu – a więc z pewnością Łempicka. Może być Lolita lub Tamara. Ta pierwsza drażni i zachwyca zmysł powonienia oferując wspaniałe perfumy, druga zmysł wzroku nie pozwalając zapomnieć niezwykłych obrazów.

Najlepiej smakują połączone w jedno, tworząc kompletną całość. Tamara Łempicka to wyjątkowa, niezwykle inteligentna kobieta i malarka. Urodziła się w 1889 r. w Warszawie. Od najmłodszych lat otoczona bogactwem i luksusem, rozpieszczana i kapryśna, nie należała zapewne nigdy do ludzi liczących się z innymi.

Uroczej pannie uchodziło płazem łamanie wszelkich konwenansów i niezwykła jak na tamte czasy bezpośredniość. Młoda Tamara, na jednym z wystawnych balów, pojawia się w stroju pasterki z gąską na sznurku. Na nietuzinkową piękność zwrócone są oczy kobiet i oczywiście mężczyzn.

Malarka rozkochuje w sobie młodego, znakomicie zapowiadającego się prawnika, Tadeusza Łempickiego. Para bierze ślub w 1916 r. w Petersburgu. Na plecach czuć już oddech rewolucji bolszewickiej. Nowa władza uważnie przygląda się młodym ludziom, nie jest zachwycona postępowaniem małżonków. Na Tadeusza Łempickiego zostaje wydany nakaz aresztowania. Tamara wpada w rozpacz i ze wszystkich sił próbuje wyciągnąć męża z ogarniętej rewolucją Rosji.

Z pomocą przychodzi szwedzki konsul, który w zamian za pełne użyczenie wdzięków przez Tamara ułatwia Łempickiemu wyjazd do Finlandii. Małżeństwo spotyka się w Paryżu. To tu artystka podejmuje naukę w Akademii Sztuk Pięknych. Wprawdzie pierwszy obraz ma już za sobą – był to portret jej siostry Liliany, który Łempicka namalowała mając zaledwie kilka lat, ale dopiero teraz zamierza poświęcić się malarstwu.

Postmodernizm okazuje się być najbliższy jej sercu. Z każdym dniem malarka tworzy coraz więcej, a jej charakterystyczne, lekko geometryczne i emanujące erotyzmem, wyrafinowane portrety w stylu art deco stają się znakiem firmowym artystki. W 1922 r. jej prace pojawiają się na wystawie Salonu Jesiennego w Paryżu.

Sztuka Tamary Łempickiej zdobywa rozgłos, a ona sama zaczyna dobrze zarabiać. Modeli do swoich portretów, zaspakajających jej artystyczne wymagania, poszukuje wśród tłumów Paryża spacerując po wąskich uliczkach Dzielnicy Łacińskiej.

W tym samym czasie wdaje się w liczne romanse. Gwoździem do małżeńskiej trumny Łem-

pickich okazał się flirt z nieco podstarzałym Don Juanem, poetą Gabrielem D'Annunzio, który na pamiątkę ognistego związku wysłał Tamarze ogromny pierścień z topazem. Malarka nosiła go do końca życia.

Tadeusz Łempicki, jak przystało na dobrego prawnika, w 1927 r. przeprowadza błyskawiczny rozwód. Artystka nie jest jednak zbyt długo sama. W 1934 r. wychodzi za mąż za przedstawiciela bardzo bogatej, pochodzącej jeszcze z Austro-Węgier, rodziny, Raoula Kuffnera. Kuffner jest konsulerem i kolekcjonerem sztuki. Prace Tamary wiszą teraz obok największych mistrzów.

Polityka po raz kolejny wdziera się w życie malarki. Jest rok 1938 i małżeństwo zaniepokojone tym, co dzieje się w Europie, wyjeżdża do Stanów Zjednoczonych. Osiedlają w Nowym Jorku. Ameryka nie wita artystki tak, jakby się mogła spodziewać. Jej malarstwo jest już niemodne. Kiedyś podziwiane i wyrafinowane, teraz kojarzone jest z kiczem, który za marne grosze można sobie kupić w byle jakiej galerii.

Pozycja Łempickiej słabnie. Przez następne trzydzieści lat próbuje wrócić do dawnej artystycznej świetności. Niestety bezskutecznie. W latach 60. umiera jej mąż. Tamara przenosi się do córki. Przez całe życie otoczenie musiało zmagać się z trudnym charakterem malarki, a jak wieść niosła w ostatnich latach stała się prawdziwą apodyktyczną jędzą.

W 1980 r. Tamara Łempicka przegrywa walkę z nowotworem. Po śmierci zostaje poddana kremacji a jej prochy, zgodnie z testamentem, zostają rozsypane nad wulkanem Popocatepetl w Meksyku. Równie nieprzewidywalnym i nieobliczalnym jak ona.

Gabriela WOŹNIAK-KOWALIK,
nauczycielka skierowana do Lucka i Kowla
przez ORPEG

Na zdjęciach: 1. Autoportret w zielonym bugatti, 1925 r. Źródło: Wikiart, CC0. 2. Plakat wystawy Tamary Łempickiej w Londynie, 2004 r. Autor: Wars, CC BY-SA 4.0. 3. Obraz The Brilliance, 1932 r. Źródło: Wikiart, CC BY-SA 4.0.

Непередбачувана Лемпiцька

Чуттєвість навпiл iз кокетством i дрiбкою розкошi – це Лемпiцька. Лолiта або Тамара. Перша з них дражнить i захоплює нюх, пропонуючи прекраснi парфуми, друга – зiр, не дозволяючи забути незвичнi образи.

Найкраще вони смакують разом, об'єднані в одну цілісність. Тамара Лемпiцька – виняткова, надзвичайно інтелектуальна жінка. Народилася 1889 р. у Варшаві. З раннього дитинства оточена багатством і розкішшю, розпещена і капризна, вона точно не належала до людей, які зважають на інших.

Привабливий панянци сходили з рук порушення будь-яких загальноприйнятих правил і неймовірна як на ті часи безпосередність. Молода Тамара на одному з помпезних балів з'явилася одягнена як пастушка з гускою на шнурівці. На непересічну красуню звернули увагу жінки і, звісно, чоловіки.

Художниця закохує в себе молодого адвоката Тадеуша Лемпiцького, який мав пречудові перспективи. Пара бере шлюб у 1916 р. у Петербурзі. У спину вже дихає більшовицька революція. Нова влада уважно приглядається до молоді, вона не в захваті від поведінки подружжя. Винесено постанову про арешт Тадеуша Лемпiцького. Тамара впадає в розпач і з усіх сил намагається витягнути чоловіка з охопленої революцією Росії.

На допомогу прийшов шведський консул, який взамін на повну взаємність Тамари влаштував Лемпiцькому виїзд до Фінляндії. Подружжя зустрілося в Парижі. Саме тут Тамара розпочала навчання в Академії художніх мистецтв. Насправді першу свою картину вона вже написала – це був портрет її сестри Ліліани, який Лемпiцька намалувала ще дитиною, але тільки тепер вона вирішує присвятити себе мalarству.

Найближчим її серцю виявився постмодернізм. Із кожним днем художниця творить усе більше, а її характерні злегка геометричні і просякнуті еротизмом вишукані портрети в стилі арт-деко стають фірмовим знаком мисткині. В 1922 р. її роботи з'являються на виставці «Осіннього салону» в Парижі.

Мистецтво Тамари Лемпiцької набуває розголосу, а вона сама починає добре заробляти. Моделей для своїх портретів, які відповідали би її художнім вимогам, шукає в натовпах Парижа, прогулюючись вузькими вуличками Латинського кварталу.

Одночасно заводить численні романи. Останнім гвіздком у домовину шлюбу Лем-

пiцьких виявився флiрт iз дещо пiдстаркуватим донжуаном, поетом Габрiелем д'Аннунціо, який на згадку про iхнiй пристрасний зв'язок надсилав Тамарi перстень iз величезним топазом. Художниця носила його до кiнця життя.

Тадеуш Лемпiцький, як личить хорошому юристу, проводить блискавичне розлучення. Проте мисткиня недовго залишалася сама. В 1934 р. вона виходить заміж за барона Рауля Куффнера, представника дуже багатого роду, який виводив свій початок ще з часів Австро-Угорщини. Новий чоловік – поціновувач і колекціонер предметів мистецтва. Відтепер роботи Тамари висять обiч шедеврів найбiльших майстрiв.

Політика вчергове втручається в життя художниці. 1938 р. подружжя, занепокоєне тим, що відбувається в Європі, виїжджає до Сполучених Штатів. Пара оселяється в Нью-Йорку. Америка не зустрічає художницю так, як вона того сподівалася. Її мalarство вже немодне. Вишукані твори, якими колись захоплювалися, тепер вважають кiтчем; iх за копiйки можна купити в кожнiй галереї.

Позиції мисткині слабшають. Наступні 30 років Лемпiцька намагається повернути свій давній мистецький блиск. На жаль, безуспішно. В 60-х рр. помирає її чоловік. Тамара переїжджає до дочки. Впродовж усього життя оточення було змушене миритися зі складним характером художниці, а як ходять чутки, в останні роки вона взагалі стала справжньою ядуchoю язвою.

У 1980 р. Тамара Лемпiцька програє боротьбу з онкологічною хворобою. Після смерті її тіло кремували, а прах, згідно із заповітом, розвіяли над вулканом Попокатепетль у Мексиці, таким же непередбачуваним і непостійним, як вона.

Габрiєля ВОЗНЯК-КОВАЛІК,
учителька, скерована до Луцька i Ковеля
організацією ORPEG

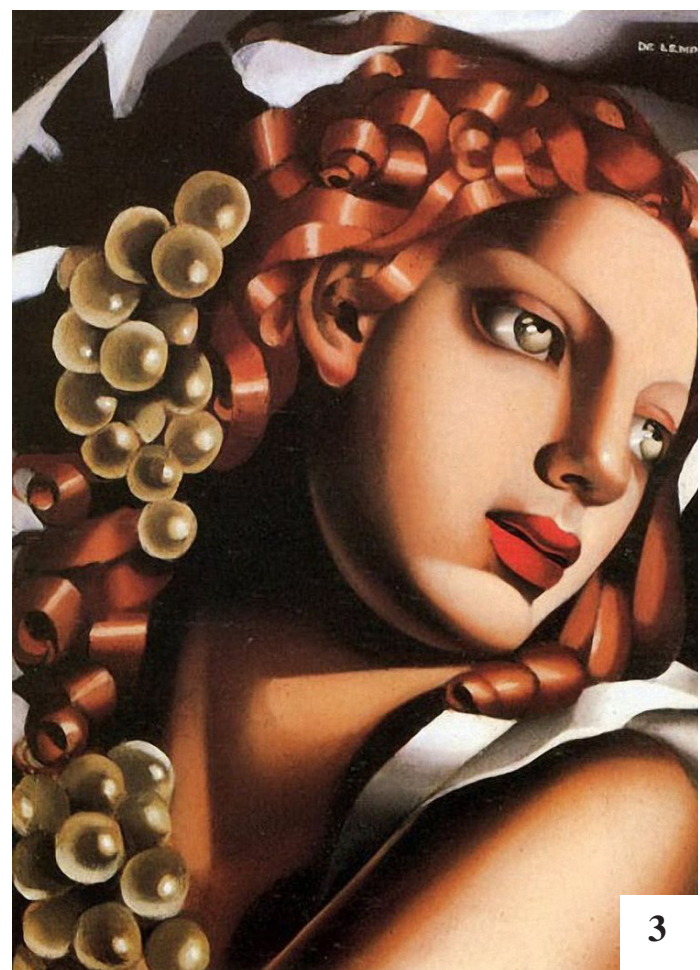
На фото: 1. «Автопортрет у зеленому «Бугатті», 1925 р. Джерело: Wikiart, CC0. 2. Плакат виставки Тамари Лемпiцької в Лондоні, 2004 р. Автор: Wars, CC BY-SA 4.0. 3. Картина «The Brilliance», 1932 р. Джерело: Wikiart, CC BY-SA 4.0.

1

2

3

Smak dzieciństwa

Pamiętacie te bezgrzeszne lata, kiedy wolno było wszystko, a świat jawił się wprawdzie jako ogromny, ale dobry i piękny? Czasy, w których na wszystko wybałuszaliśmy oczy, tkwiąc w niemym zachwycie tudzież zdumieniu?

Wspaniałe lata dzieciństwa. Pustej głowy, dzikich pomysłów natychmiast wprowadzanych w czyn i niczym nieskrępowanej wolności. Za oknem trochę pada deszcz, który nie jest kapuśniaczkiem ani ulewą, co to jak z cebra leje, lecz czymś takim pośrednim, przywołującym lawinę wspomnień.

Dlaczego akurat deszcz? Ponieważ właśnie w taki dzień, razem z moim ukochanym bratem, ubrani w jakieś koszulki i portki byle jakie, biegaliśmy jak opętani wśród rześzystych kropel, rozbrzygując bosymi stopami kałuże wody i taplając się w błoku na wzór zwierząt hodowlanych. Podziwiam stoicki spokój rodziców przyjmujących z wyrozumiałym uśmiechem nasze harce i niedoszukujących się w nich oznak niebezpiecznego szaleństwa.

Tak na wszelki wypadek każdemu z nas aplikowano jedynie kubek gorącej herbaty z sokiem malinowym i wełniane skarpety na resztę dnia. Czy kiedykolwiek siedząc w eleganckiej restauracji nad niezwykle wykwintnym daniem, które swym niebiańskim smakiem doprowadzało do rozkoszy wasze kubeczki smakowe, mogliście z całą stanowczością powiedzieć, że oto przeżywacie coś tak wzniosłego, jak wówczas, gdy głodni jak wilki, czyli tak, że zjedlibyście konia z kopytami, pochłaniając pająka chleba ze śmietaną posypaną zwykłym cukrem?

W wersji uproszczonej śmietaną zastępowała woda, ostatecznie herbata. Ta ostatnia bardzo rzadko występowała w owym zestawie, ponieważ wymagała dodatkowej pracy, wysiłku, a przede wszystkim czasu, który można było przecież spożytkować na bardziej interesujące i godne uwagi działania.

Zapewne każdy z nas, gdzieś w zakamarkach pamięci przechowuje zapach rodzinnego domu i wspomnienia dziecka, nad którym ktoś kiedyś trzymał parasol. Dorośli, doświadczeni, czasem mądrzy, idziemy przez życie niosąc ze sobą swój własny smak dzieciństwa. Pielęgnujemy go i chronimy jak największy skarb, który często w najtrudniejszych momentach naszej ziemskiej wędrówki pozwala nam mocno stanąć na nogi i odeprzeć życiowe burze.

Bezgrzeszne lata to czasy naszego dzieciństwa.

Wybałuszać oczy, czyli dziwić się bardzo czemuś, być czymś ogromnie zaskoczonym.

Pusta głowa – pojęcie dotyczy kogoś niepoważnego, niedoświadczonego, zwykle dopiero wchodzącego w życie.

Kapuśniaczek to drobny deszczyk, taki, jakiego dziś się już prawie nie spotyka. Teraz deszcz albo pada bardzo mocno, albo nie pada wcale.

Leje jak z cebra – powiedzenie dotyczy sytuacji, w której pada bardzo obfity deszcz.

Niebiański smak, oznacza wyjątkowo pyszną potrawę.

Ktoś jest głodny jak wilk – czyli bardzo chce mu się jeść.

Zjadłbym konia z kopytami – powie tak człowiek bardzo głodny.

Trzymać nad kimś parasol – to znaczy chronić kogoś, otaczać go opieką.

Gabriela WOŹNIAK-KOWALIK,
nauczycielka skierowana do Łucka i Kowla
przez ORPEG

Смак дитинства

Пам'ятаєте ті безгрішні роки, коли можна було все, світ був величезним, проте добрим і гарним? Часи, коли ми на все витріщали очі, застигаючи в німому захваті чи здивуванні?

стравою, яка своїм небесним смаком вводила в екстаз ваші смакові рецептори, могли цілком однозначно заявити, що зараз відчуваєте щось таке ж грандіозне, як і тоді, коли голодні як вовки, які з'їли би коня з кopyтaми, ковтали, не розжовуючи, звичайну байдю хліба зі сметаною, посипану цукром?

У спрощеному варіанті сметану заміняла вода або чай. Останній дуже рідко з'являвся у згаданій комбінації, адже це вимагало додаткових зусиль і передусім часу, який можна було використати на більш цікаві й гідні уваги речі.

Мабуть, кожен із нас десь у закамарках пам'яті зберігає запах рідного дому і спогади дитини, над якою хтось колись тримав парасоль. Дорослі, досвідчені, часом навіть мудрі, ми йдемо життям, несучи власний смак дитинства. Ми плакаємо й бережемо його як найбільший скарб, який часто в найважчі моменти нашої земної мандрівки дозволяє нам міцно стояти на ногах і протистояти життєвим бурям.

Безгрішні роки (bezgrzeszne lata) – це часи нашого дитинства. Українською можна теж сказати «невинні роки».

Витріщати очі (wybałuszać oczy), тобто дуже дивуватися чомусь, бути надзвичайно чимось враженим.

Порожня голова (pusta głowa) – це поняття стосується когось несерйозного, недосвідченого, зазвичай того, хто тільки починає життя.

Капуснячок (kapuśniaczek) – дрібний дощик, такий, якого зараз практично неможливо застати, адже тепер дощ або переїщить дуже сильно, або його немає взагалі.

Леє як із ceбра (leje jak z cebra) – вираз стосується ситуації, коли падає дуже рясний дощ.

Небесний смак (niebiański smak) означає надзвичайно смачну страву.

Хтось голодний як вовк (głodny jak wilk), тобто комусь дуже хочеться їсти.

З'їв би коня з кopyтaми (zjadłbym konia z kopytami) – так говорить справді голодна людина.

Тримати над кимось парасоль (trzymać nad kimś parasol) – оберігати когось, піклуватися про нього.

Габрієла ВОŹНІАК-КОВАЛІК,
учителька, скерована до Луцька і Ковеля
організацією ORPEG

Wyniki XII edycji Konkursu «Być Polakiem»

Zgodnie z przyjętym kalendarium zakończył się właśnie kolejny etap XII edycji Konkursu «Być Polakiem». W tym roku zostało nadesłanych prawie 900 prac z 38 krajów.

BYĆ POLAKIEM

Obrodom plenarnym Jury Konkursu przewodniczyła Joanna Fabisiak, poseł na Sejm RP, przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego, która podsumowała przebieg XII edycji konkursu. Podkreśliła, że nawet pandemia nie stała się przeszkodą w masowym udziale dzieci i młodzieży w Konkursie, który od 12 lat cieszy się ogromnym zainteresowaniem. Świadczy o tym prawie 900 nadesłanych w tym roku prac z 38 różnych krajów, w tym z Kataru, Korei, Hong Kongu, Egiptu, Uzbekistanu i Brazylii.

Jury z satysfakcją odnalazło w pracach potwierdzenie, że młodzi Polacy z całego świata dumni są ze swoich polskich korzeni. Niektórzy z uczestników definiowali polskość w następujący sposób:

«(...)Tego się nie da wykreować. To jest gdzieś w środku – rośnie, dojrzewa by wykiełkować z pełną mocą i siłą».

«(...)To dwie miłości, dwa domy, dwie ojczyzny kochane na dwa odrębne sposoby. To ciężka praca mamy, aby nauczyć mnie miłości do kraju jej dzieciństwa».

«(...)Co sprawia, że Polska jest ważna? – Ludzie, to oni tworzą historię, sztukę, tradycję a przede wszystkim naród».

Przy ocenie jurorzy kierowali się zgodnością prac z przesłaniem konkursu, walorami artystycznymi, edukacyjnymi, oryginalnością, poprawnością językową, ukazaniem emocji i wymogami formalnymi regulaminu. Ogólnie wyłoniono 35 laureatów i wyróżniono 109 prac.

Pełne listy laureatów i wyróżnionych są opublikowane na stronie internetowej Konkursu: www.bycypolakiem.pl

Główną nagrodą w Konkursie jest udział w pięciodniowej wycieczce «Śladami Polskości» przez Jasną Górę, Wadowice, Wieliczkę, Kalwarię Zebrzydowską do Krakowa.

W dniu 1 sierpnia młodzież polonijna złoży kwiaty pod Pomnikiem Małego Powstańca na warszawskim Barbakanie, oddając hołd powstańczej młodzieży.

Gala XII edycji konkursu «Być Polakiem» odbędzie się 3 sierpnia 2021 r. o godz. 14.00 w Zamku Królewskim w Warszawie, Plac Zamkowy 4, zapowiedziała w niej udział między innymi Pani Elżbieta Witek, Marszałek Sejmu RP.

Marek MACHAŁA,
Koordynator Konkursu

ПРАСА // РОБОТА

Вакансії в Луцьку

Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець	Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець	Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець
Водій автотранспортних засобів	30 000	Здійснення вантажних перевезень за кордон автомобілем Рено-Преміум (euro5) з тентом або рефрижератором, наявність закордонного паспорту обов'язкова, бажана наявність чіп-карти та досвіду поїздок за кордон	Виконавець робіт	15 000	Забезпечує виконання виробничих завдань відповідно до графіків і проектів, виконання будівельних, монтажних, ремонтно-будівельних робіт, введення об'єктів у дію у встановленні строки. Організовує виконання будівельно-монтажних робіт згідно з проектною та технічною документацією, будівельними нормами та правилами, технічними умовами й іншими нормативними документами. Складає заявки на будівельні машини, транспорт, засоби механізації і т. д.	Майстер	15 000	Організація роботи швейного цеху; здійснення міжпроцесного контролю; здійснення контролю за дотриманням технологічної дисципліни у цеху; контроль виконання планових завдань; контроль якості. Знання технології виробництва верхнього одягу
Водій автотранспортних засобів	25 000	Водій міжнародних перевезень Україна-Польща, наявність картки водія для таксографа, бажано посвідчення АDR, категорія СЕ. Зарплата 25-30 тис. грн	Водій автотранспортних засобів	15 000	Міжнародні перевезення автомобілями Рено-Преміум з чіпом (причіп-штора). Відрядження. Польща, Чехія, Литва. Оплата подорожів	Майстер будівельних та монтажних робіт	15 000	Управління будівельно-монтажними роботами на об'єкті. Визначення обсягів робіт згідно проектною документацією. Формування обсягів для актів виконаних робіт. Формування заявок на ТМЦ згідно проектною документацією. Контроль за рухом ТМЦ на ділянці. Здійснення контролю за своєчасним забезпеченням бригад і робітників інструментом, пристроями та ін.
Водій автотранспортних засобів	25 000	Поїздки за кордон та по Україні на авто Рено-Магnum (euro5), коробка-автомат, тент-штора, двері. Утримання автомобіля в належному стані. Дотримання дорожніх правил	Водій автотранспортних засобів	15 000	Перевезення вантажів за кордон. Наявність закордонного паспорту (віза, біометричний паспорт), наявність чіпу	Машиніст крана автомобільного	15 000	Завантаження/розвантаження за допомогою крана автомобільного MAZ (25 т) підстанцій, будівельних матеріалів, комірків; відрядження по Україні
Водій автотранспортних засобів	25 000	Водій-міжнародник, поїздки за кордон на автомобілі VOLVO (euro5), причіп (тент штора)	Водій автотранспортних засобів	15 000	Перевезення вантажів за кордон. Наявність закордонного паспорту (віза, біометричний паспорт), наявність чіпу	Представник торговельний	15 000	Роботодавець зі Львова. Продаж товару. Контроль дебіторської заборгованості та робота з клієнтами. Розширення бази клієнтів. Обов'язково досвід роботи. Наявність власного автомобіля
Водій автотранспортних засобів	20 000	Здійснення доставки вантажів (дитяча іграшка) за кордон. Водійське посвідчення категорії С, СЕ	Водій автотранспортних засобів	15 000	Перевезення щебню, піску, асфальту з кар'єрів для ремонту доріг автомобілями VOLVO (самоскид). Зарплата відрядно-преміальна	Столяр	15 000	Уміння читати технічну документацію, робота з кресленнями, впевнений користувач електринструмента, розпил ДСП відповідно карт розкрою, поклейка кромок на кромок-облицювальній лінії; обов'язково наявність досвіду в меблево-виробництві
Водій автотранспортних засобів	20 000	Міжнародні перевезення вантажів 10 т, 20 т. Напрямки Україна-Польща, Німеччина, Бельгія, Нідерланди, Франція. Стежити за машиною та дотримуватись вимог завантаження та строків доставки. Зарплата + % від фрахту. Обов'язково наявність візи або біометричного паспорту. Наявність прав категорії С, Е	Водій автотранспортних засобів	15 000	Робота на вантажному автомобілі в міжнародному сполученні	Шліфувальник каменів	15 000	Шліфування виробів та деталей з каменю на спеціальних верстатах. Навчання на робочому місці
Майстер будівельних та монтажних робіт	20 000	Управління будівельно-монтажними роботами на об'єкті. Визначення обсягів робіт згідно проектною документацією. Формування обсягів для актів виконаних робіт. Контроль за рухом ТМЦ на ділянці. Вміння вільно читати креслення. Готовність до відряджень. Вахтовий метод роботи 15/15. Проживання, проїзд за рахунок підприємства. Досвід роботи від 1 року	Директор комерційний	15 000	Керівник (операційний директор) орендного бізнесу. Здача в оренду нерухомості, виконання та захист бюджетів по нерухомості. Ведення переговорів з потенційними клієнтами. Продаж нерухомості та купівля земельних ділянок для подальшого будівництва	Слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики (електромеханіка)	14 324	Проводити монтаж, налагодження і ремонт обладнання контрольно-вимірювальних приладів та автоматики; усунення несправностей в схемах обладнання КВПІА; слідкувати за справним станом інструменту, захисних і запобіжних засобів, знати терміни їх перевірки; слідкувати за справністю приладів контролю та за дотриманням порядку в цитах (пультах) управління
Водій автотранспортних засобів	19 000	Водій тягача з напівприцепом. Перевезення вантажів з м. Луцька до м. Ковель та у зворотному напрямку; дотримання ПДР; відповідальне ставлення до технічного стану автомобіля; вихідні дні – неділя, середа	Електромотажник силових мереж та електроустановок	15 000	Монтаж щитів управління та високовольтного обладнання, релеїних схем захисту та автоматики, монтаж силових та трансформаторних підстанцій, монтаж зовнішнього та внутрішнього освітлення	Лікар-анестезіолог	14 195	Забезпечення належного рівня спеціального передопераційного обстеження, проведення загального знеболення, реанімаційної допомоги, необхідність обстеження та проведення інтенсивної терапії у хворих з розладами життєво важливих функцій
Директор департаменту	18 000	Директор департаменту освіти. Здійснення керівництва діяльності департаменту, розподіляти обов'язки між працівниками, очолювати та контролювати їх роботу. Забезпечувати виконання покладених на департамент освіти завдань. Конкурс оголошено, тел.: (0332) 741085	Енергетик	15 000	Заступник головного енергетика; організовує технічно правильну експлуатацію і своєчасний ремонт енергетичного устаткування; здійснює контроль за додержанням правил з охорони праці	Керівник групи	14 000	Керує роботою технологічної групи механічно-заготівельного цеху. Планує роботу працівників і здійснює контроль за виконанням планів робіт. Погоджує конструкторську документацію. Розробляє та впроваджує раціональні та безпечні технологічні процеси, що сприяють покращенню умов праці. Організовує своєчасне забезпечення виробничих ділянок необхідною технологічною документацією. Забезпечує складання технологічних завдань на проектування та виготовлення обладнання
Заступник директора департаменту – начальник відділу	18 000	Заступник директора департаменту освіти – начальник відділу дошкільної, загальної середньої освіти, конкурс оголошено. Здійснювати координацію діяльності закладів дошкільної, загальної середньої освіти в межах делегованих йому директором департаменту повноважень	Інженер з програмного забезпечення комп'ютерів	15 000	Налагодження роботи програмного комплексу 1С Бухгалтерія 8.3 УПП (управління виробничим підприємством). Контроль за коректністю внесення даних. Аналіз собівартості продукції. Щомісячний аналіз фінансового результату. Оптимізація програми під інші завдання підприємства. Співбесіда після подачі резюме (бажано з фото). Email: zahidprompak@gmail.com	Менеджер (управитель) із збуту	14 000	Співбесіда у роботодавця. Потенційні кандидати розглядаються згідно з надісланими резюме на вайбер 0506816307. Робота з наявною базою клієнтів. Робота з документацією (договори, специфікації, кошториси). Підготовка документів до торгів. Супроводження продажів. Впевнений користувач ПК
Майстер будівельних та монтажних робіт	18 000	Монтаж силових кіл та трансформаторних підстанцій, монтаж зовнішнього та внутрішнього освітлення, керування бригадою робітників, написання встановленої звітності	Інженер з проектно-кошторисної роботи	15 000	Знання програми АВК або аналогів. Досвід роботи з проектно-кошторисними документами, знання у сфері кошторисного ціноутворення, складання калькуляції (димовідведення, пожежна автоматика, водяні системи (пожежні трубопроводи)). Зарплата + премія			
Електрогазоварник	17 000	Зварювальні роботи при проведенні внутрішнього водогону. Робота на висоті. Зварювання стиків. Відрядження по Україні	Інженер-будівельник	15 000	Складання та погодження з замовником технічного завдання, основних технічних рішень. Підготовка усіх розділів проекту. Авторський нагляд за будівництвом запроектованих об'єктів. Розробка ескізної, технічної та проектною документації. Технічний і авторський контроль підрядників. Узгодження проектів, що розробляються з іншими проєктувальниками і виконавцями. Проведення технічних розрахунків. Вільне володіння ПК, AutoCAD, аналогами, MS Office, іншими спеціалізованими програмами			
Водій автотранспортних засобів	16 500	Міжнародні вантажні перевезення. Дотримання строків доставки, заповнення документації. Утримання автомобіля в належному стані. Наявність візи або біометричного паспорту та картки водія (чіп). Зарплата + %	Каменотес (обробка каменю)	15 000	Різка брил різних порід каменю на спеціальних верстатах. Навчання на робочому місці			
Водій автотранспортних засобів	15 500	Водії сміттєвозів – вантажні автомобілі з маніпулятором, вивезення твердих побутових відходів по місту Луцьку та Луцькому району, контроль за належним технічним станом закріпленого транспортного засобу, здійснюють довіз на роботу та з роботи працівників. Оклад + премії						

За детальною інформацією звертайтеся до Луцького міського центру зайнятості:

43021 м. Луцьк, вул. Ярошука, 2;
тел.: +38(03322) 72-72-58, 24-92-68, (067) 199-03-28.

Z ogromnym smutkiem i bólem
przyjęliśmy wiadomość o śmierci
siedmioletniego
KOSTKA TYSZCZENKI,
syna Natalii Tyszczenko z «Kuriera Galicyjskiego».

Składamy wyrazy współczucia i żalu
całej Rodzinie oraz Bliskim.

Redakcja «Monitora Wołyńskiego»

Піжамна party w Równem

W tym roku uczniowie języka polskiego przy Ukraińsko-Polskim Sojuszu im. Tomasza Padury odebrali swoje certyfikaty w piżamach. Najkrótsza noc, która właśnie wypadła na zakończenie roku w UPS-ie, wcale jednak nie była taka krótka.

Oficjalna część «Piżamna party» rozpoczęła się już o 21.00. Rozdanie dyplomów, gratulacje, przemówienia, jedzenie tortu i pizzy trwały ponad półtorej godziny. Do dwunastej w nocy w ogródku odbywały się zajęcia integracyjne. Chętni oglądali mecz Polska – Hiszpania. Od północy do wschodu słońca Andrzej Szumański – trener i reżyser Pałacu Dzieci i Młodzieży w Równem – przeprowadził warsztaty z autoprezentacji i występów publicznych.

Choć wszyscy byli w piżamach i przynieśli ze sobą śpiwory, nikt nie zmrzył oka. Nie było czasu. Noc świętojańska w UPS, mimo że bez puszczania wianków, była z pewnością jedną z najbardziej produktywnych.

Ponad 100 osób otrzymało w tym roku certyfikat zakończenia kursu języka polskiego na poziomach A2, B1 i B2 z elementami historii i kultury Polski.

Gramatyczne testy końcowe nie były łatwe, a w dodatku odbyły się poprzez platformę internetową i ich rezultaty oceniał komputer. Kompetencje komunikacyjne ocenili nauczyciele

jeszcze podczas zajęć praktycznych. Natomiast swoją wiedzę o Polsce uczniowie mogli sami sprawdzać podczas wielu gier i konkursów odbywających się często w organizacji.

«Największym sukcesem jest to, że zakończyliśmy sprawę, którą zaplanowaliśmy, rozpoczęliśmy i kontynuowaliśmy aż do osiągnięcia zamierzonych rezultatów. To, że jesteśmy tu wszyscy razem, oznacza, że stworzyliśmy silną grupę, którą łączy zamiłowanie do języka polskiego, nauki i odwaga do robienia nowych rzeczy. Za to należy się nam wszystkim wielkie uznanie» – powiedziała Ewa Mańkowska, pomysłodawca «Piżamna party» i lider UPS.

Niekonwencjonalne zakończenie roku szkolnego było częścią kreatywnego podejścia do nauczania języka polskiego, jakie stosuje organizacja, ale przede wszystkim nagrodą dla uczniów.

Mariana JAKOBCZUK,
Ukraińsko-Polski Sojusz
imienia Tomasza Padury w Równem
Zdjęcia udostępnione przez autorkę

«Піжамна вечірка» в Рівному

Цього року учні, які вивчають польську мову при Українсько-польському союзі імені Томаша Падури в Рівному, отримували свої сертифікати в піжамах. Проте найкоротша ніч, яка припала якраз на завершення року в організації, зовсім не була короткою.

Офіційна частина «Піжамної вечірки» розпочалася о 21.00. Вручення дипломів, привітання, промови, частування тортом і піцою – все це тривало понад півтори години. До дванадцятої ночі надворі відбувалися інтеграційні заняття. Охочі дивилися матч Польща–Іспанія. Від опівночі і до світанку Андрій Шуманський, тренер і режисер із Рівненського палацу дітей та молоді, провів майстер-класи із самопрезентації та публічних виступів.

Хоча всі були в піжамах і принесли із собою спальні мішки, ніхто не зімкнув очей. Не було часу. Ніч на Івана Купала в УПС, хоч і без пускання вінків, була, безумовно, однією з найпродуктивніших.

Цьогоріч понад 100 осіб отримали сертифікати про закінчення курсу польської мови на рівнях A2, B1 і B2 з елементами вивчення історії та культури Польщі.

Підсумкові тести з граматики були нелегкими, до того ж вони проводилися через інтернет-платформу, а результати визначав комп'ютер.

Комунікативну компетентність викладачі оцінили ще на практичних заняттях. Натомість свої знання про Польщу учні могли самостійно перевірити під час багатьох ігор і конкурсів, які часто проводяться в організації.

«Найбільший успіх – це те, що ми завершили справу, яку запланували, розпочали і продовжували аж до досягнення поставлених результатів. Те, що ми всі тут разом, означає, що ми створили сильну групу, яку об'єднують любов до польської мови, навчання і відвага робити нові речі. За це ми всі заслуговуємо великого визнання», – сказала Ева Маньковська, авторка ідеї «Піжамної вечірки» та лідерка УПС.

Нетрадиційне завершення навчального року було частиною творчого підходу до викладання польської мови, який використовує організація, але перш за все – нагородою для учнів.

Мар'яна ЯКОБЧУК,
Українсько-польський союз
імені Томаша Падури в Рівному
Фото надала авторка

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Публікація відображає лише погляди автора/авторів і не представляє офіційну позицію Канцелярії голови Ради міністрів РП

Проект підтримує Канцелярія голови Ради міністрів РП у рамках конкурсу «Полонія та поляки за кордоном 2021».
Проект «Польські медіа в Україні 2021-2022» реалізує фундація «Свобода і демократія»

Projekt wspierany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach
konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2021

 Projekt „Polskie media na Ukrainie
2021-2022” realizowany przez Fundację
Wolność i Demokracja.

Założyciel/Zasnovnik - Valentyn WAKOŁIUK
Zespół redakcyjny/Редакційна колегія:
Walenty WAKOŁIUK/Валентин ВАКОЛЮК
Natalia DENYSIUK/Наталія ДЕНИСЮК
Wiktor JARUCZYK/Віктор ЯРУЧИК
Anatolij OLIICH/Анатолій ОЛІХ

Główny redaktor: Valentyn WAKOŁIUK
Korektorzy: Olga SZERŠENŃ, Piotr KOBALIK
Співпраця: Ядвіга ДЕМЧУК, Уршуля ОБЕРДА
Технічний редактор: Анатолій ОЛІХ
Відповідальний редактор: Олександр СВІЦА
Переклад: Світлана ПИЗА, Наталія ДЕНИСЮК

Адреса редакції:
43025 Луцьк, вул.Крилова 5/7
tel/faks (0332) 72 54 99
e-mail: info@monitor-press.com
facebook.com/MonitorWołyński
twitter.com/MonitorWołyński

Свідоцтво про реєстрацію
ВЛ № 339-73Р від 19.05.2009 р.
Тираж: 3000. Замовлення: 1480.
Друк: ПП «Волинська друкарня»
Луцьк, пр. Воли 27.
Друк офсетний, формат А3

www.monitor-press.com